KAFASINA GÖRE ARADA BİR ÇIKAR

KOLONİ

KORSAN ÇİZGİ ROMAN Haziran 93, Sayı : 2, Yıl : 1

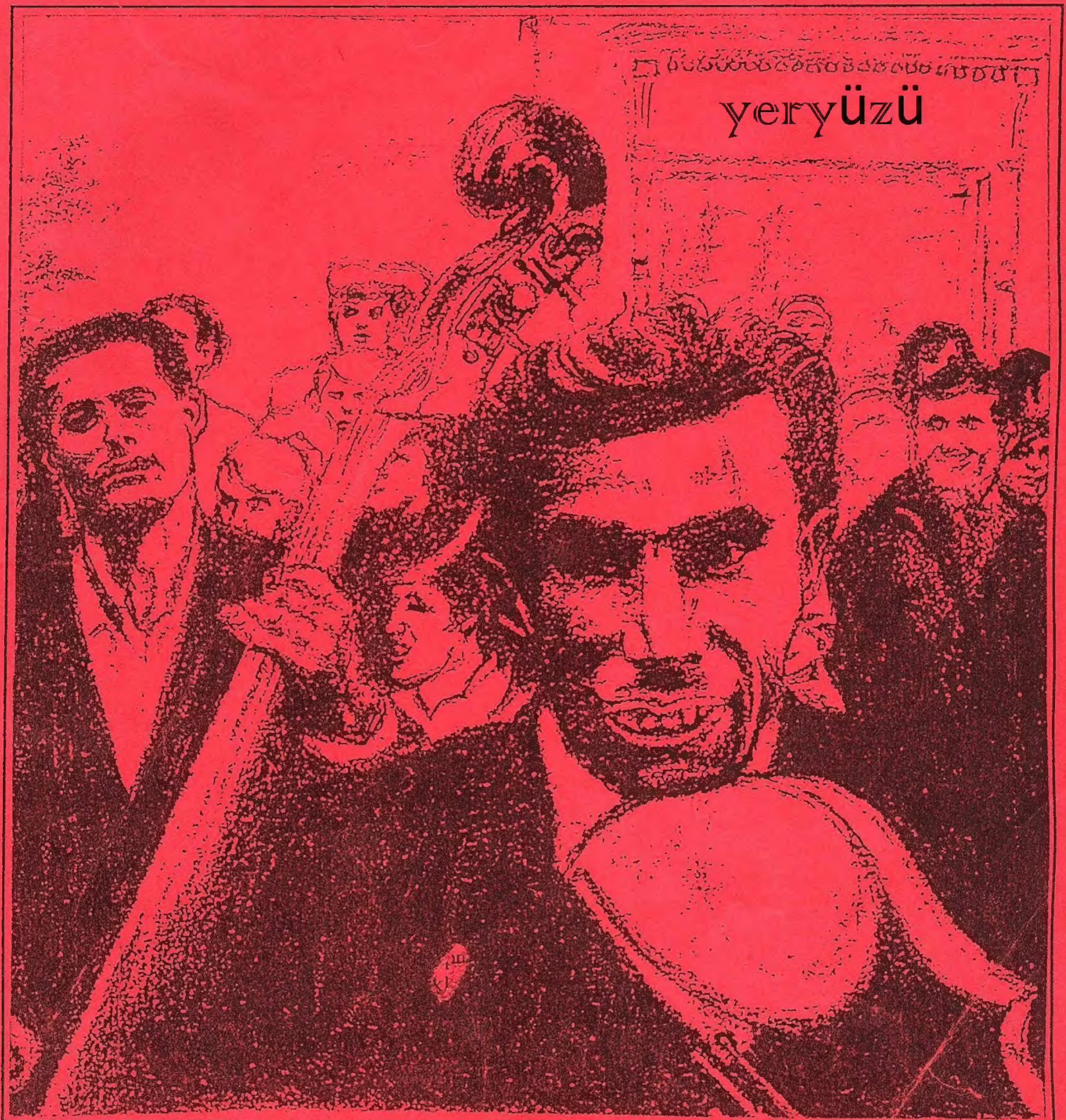

FİYATI 10.000.-TL

ENKİ BİLAL - CHRISTIN

11. sayfada...

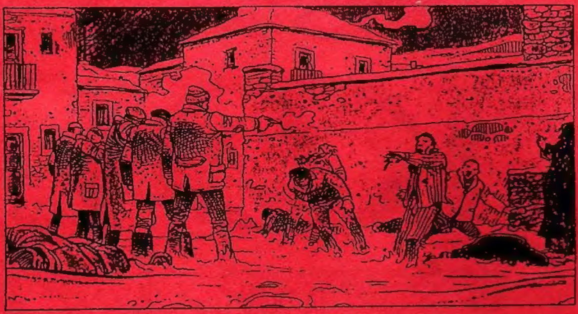

10. Sayfada...

CESARET ! ANLATILACAK ÖYKÜLER VAR!!...

"Bizde hazin bir kaderi var dergilerin, çoğu bir mevsim yaşar, çiçekler gibi"
Cemil MERİÇ

- Burada bazı olumsuz gelişmeler oldu

- ....

- Yayını durdurmak zorunda kaldık.

Joker'de öldü. Rr ve Zeplin'den tam bir yıl sonra **Interpress** tarafından çıkartılan yayın 18. sayısında bitiverdi. Bu zamansız son bizi diğer bütün denemelerden daha fazla etkiledi. Gerek sermaye gerekse nitelikli çizerleri açısından uzun ömürlü olacağını umuyorduk. Son sayılarında da belirli bir toparlanma periyoduna girmişti. Gerçekten misyon dergi olabilirdi. Ama olmadı. İletişim kanallarını ellerinde tutan "çağdaşlar" değişimi sorgulamaktan çok standart açılımların kar-zarar hesabındaki uyanık haytalardan oluşuyor. Bu arada genç düşünceler dergilerde kanat çırpamış. Nebati yaşamın fersude solukları kalmış geriye umurlarında bile değil... Bu yüzden Rr'yi veya Zeplin'i insanların neden çıkarttığını bir türlü anlıyamadılar. Paşa paşa para kazanan bu adamlar ne diye kendilerini riske atıyorlardı? Anlıyamazlardı da... Bu çağdaşların (!) kafalarındaki risk bu enayilerin göze aldığı riskle ilgili değildi.

Yaratıcı çalışma, yaşama eyleminin üzerine geçirilmiş bir deli gömleğidir. Yaratıcı yaratmadan yaşayamaz. Bunu yapamaz. Kabullenemez. Mutsuz kalır. Ünlü bir şair genç şair adayına ancak yazmaktan kendini alamadığı takdirde şair olabileceğini söylemiş. Yaratma bir dürtü, bir gereksinimdir. Vazgeçilemez. Ne olursa olsun, ne yaşanırsa yaşansın hep yeni fırsatlar aranır, yaratılır. Belki de bu yüzden Aydın'lar, Ergün'ler, Galip'ler, Sarkis'ler, Bülent'ler hiç susmayacaklar. Bu şekilde yeni dergi yolları açacaklar. Korkmuyoruz.

Cesaret serüven akmaya devam ediyor. Anlatılacak öyküler var.

....

Koloni Kasım 92' de çıkan 76 sayfalık ilk szayısından sonra bu kez farklı bir şekilde elinizde. İddiamız yok. Dergi değiliz. Tamamı amatör dangalaklardan kurulu aşk yorgunlarıyız. En iyi yaptığımız işi yapıyor aşk tripleri atıyoruz. Derdimiz yeni bir çizgi roman dergisi çıkana kadar bu işi sürdürmek. Sembolik bile olsa unutturmamak veya hatırlatmak niyetindeyiz. Sevgilerimizle, 3. sayıda buluşalım.

★ KOLONİ

ÖYKÜ

14. sayfada...

KABUS

18. sayfada

JOKER ZOOM

3. sayfada

İSTEDİKLERİ YERE GİDENLER

8. sayfada...

KOLONİ
Haziran 93, Sayı : 2, Yıl : 1
Kafasına göre arada bir çıkar.

Sahibi : KORSAN'lar / Her türlü şikayet, dava, dayak, hapis, tecrit vs. için sorumluluğunun bilincindeki sorumlu kişi : Levent CANTEK / Sayfa sekreteri : Ha...hı ?? / Dizgi : TEMPO / Baskı : ZEKİ / Dağıtım : PTT / Kamera : Post modernizm / Gizli ajan : Reşit İMRAHOR / Müzik : Selahattin PINAR / Montaj : Serpil BARLAS / Derginin delisi : Murat SAYIN / Tembel çizer : MURER / İstanbul'daki adamımız : Kosta / **İzinsiz kullanılan yazı ve resimler için özür dileriz. Sizi seviyoruz. / Buraya kadar okudun mu Ergün abi yeni işler yok mu abi ? İçin kıpır kıpır değil mi abi ? Vaz mı geçiyorsunuz abi ? / Adres : Levent CANTEK, Ziyabey Cd. Gül Apt. No : 90/5 06520 Balgat/ANKARA Tel : 9-4-286 89 05**

JOKER ZOOOOOOMM...

"JOKER"İMİZİ KULLANDIK !...

Artık "Joker"siz oynamak zorundayız dostlar... Elimizde ne varsa onunla yetinmeye ve oyunu kazanmaya çabalayacağız. Ama belki de, kimbilir, biraz uğraşırsak destedeki diğer jokerleri de çekebiliriz.

Basının ve dolayısıyla çizgi romanın son yıllardaki içler acısı halini bilenlerin çoğu, Joker'in çıkacağını duydukları zaman güldü, kimileri de kızdı. Eh, haklıydılar tabi kendilerince. Koskoca gazeteler, ansiklopedi yayınlayarak kendilerini satma derdindeler. Milyonun üstünde satışı olan mizah dergileri amiplere özenip satışlarının 250 binlere düşmesine sebep oldu. Aptal kutusunda yayın yarıştırmaca, radyolarda "Aibiaa yeaala" ifadesiyle, "nasıl Los Angeles'ta yayın yapan bir istasyonun disk jokey'inden daha iyi Amerikan ağzıyla geyik yaparım" sorununu derin ve yoğun bir üslupla irdeleyen genç insanı milyonlarca başka insan ağızlarının suyu akarak dinlemesi büyük bir sevinç dalgasıyla sürüp gidiyor. Eee, tabi bu ortamda, beyin hücrelerinin küçük bir kısmını kullanmayı sürdürebilen nadir insanlardan bazıları, "Bu adamlar da ne yapmakta ?!..." gibi net ve meraktan daha çok şaşkınlıkla dolu derin bir öngörüye sahip bu soruyu sormaktan kendilerini alamadılar.

Ama ben böyle bir soru sormayı hiç mi hiç düşünmedim. Aklıma bile gelmedi. Sebebiyse gayet basit : Onların birer sanatçı olduklarını ve sonunda ne olursa olsun böyle bir fırsatın üstüne atlayacaklarını hatta bu hayalin gerçekleşmesi için yıllar boyunca zemin hazırladıklarını çok iyi biliyordum. Onlara uzun ama upuzun bir yayın hayatı diledim. Onları ve "Joker"imi çok, pek çok sevdim.

Onu ilk kez kollarıma aldığımda bir bebek kadar dalgın ve yumuşaktı. Ama onun gençlik dergisi gibi bir isim taşıdığını görmem pek uzun sürmedi. Üstüne üstlük Hasan Kaçan'ın o, çizgi romanla uzaktan yakından ilgisi olmayan başyazılarını okuma gafletine düştüğümde afalladım. Hiç unutmam "Olmaz böyle şey, bu dergi şu koskoca dünyada benim olan tek çizgi roman yayını ve onu çıkaranlarda çizgi romanın sorunları üzerine düşünce ve çözümleme çabalarını okurla paylaşacaklarını umduğum bir sayfada tutup mizah dergilerinin sorunlarına ve toplumun çürümesine dair espritüel bir dille ahkâm kesiyorlar !" şeklinde isyanları oynayarak, 3 hafta boyunca gittikçe olumsuzlaşmaya meğilli duygularla açık camlara yönelmeye başlamışım. Neyseki 3. sayıda gereği düşünüldü ve Joker'in piyasa şartlarında varolan tek çizgi roman dergisi olmasının doğal sonucu (ki kabul etmek gerekir ki çizgi roman okumak gençliğin tekelindeki bir hak değildir) "Gençlik" ibaresi Hasan Kaçan'ın doyumsuz yazılarıyla beraber "Joker'imden uzaklaştı. Ben de rahat ettim. Gönül huzuruyla "İşte şimdi oldu" dedim.

AYKIRI...

JOKER'İN YABANCILARI

Alex Varenne çok kötü bir seçimdi. Her şeyden önce erotik çağrışımlar yaratan bütün ÇR'lar ayrıntılı çizim (reel çizim) veya bir başka deyişle fotoğrafa yakın detay zenginliğiyle üretilir. Erma Jaguar fırça ve kullanımında **Caniff ve Pratt** gibi ustaların son dönem izleyicilerinden... Oysa bizde mizah dergilerinden gelen görsel gelenek içinde gölgeyi tramla sağlayan yöntemler görüyoruz. Bu belirli bir izlek alışkanlığı yaratıyor. Bu yüzden Erma geniş boşluklar ve kare içi kontrastının fazlalığıyla göze çarptı. Konu fantezileri burjuvazinin kendine has açılımları içinde geçiyor. Bu yüzden yerel tadlar yakalıyamıyor. Nasıl **Valentina** bu ülkede tutmazsa, Erma Jaguarında türün özenli takipçilerinin dışında ilgi bulması mümkün değildi. Seçim bu yüzden hatalıydı **(43 syf, 9 sayı)**.

Bernet tüm dünyada son yılların en parlak çizeri... Joker'in 8. sayısından sonra azalan üretimleri kapatan olumlu bir dolgu malzemesi oldu. Ancak "Dark tales" yerine **Torpedo** kullanılarak "kahraman" açığı kapatılabilirdi. Torpedo farklı, marjinal, başına buyruk, otuzlu yılların "gang" örneklerinden... Abulu-Bernet ikilisinin gerçek bir başyapıtı. Herşeyden önce Torpedo isminin Bernet'i geçtiği aşikar ! **(37 sayfa, 5 sayı)**.

Gerçek **Ortiz** 15. sayıda görüldü. "Puzzle" ise çok eski 70'li yıllardan kalma "çömez günler" çalışmalarından... Bence hiç yayınlanmamalıydı. "Sıcak bir gün" hoştu, farklıydı. Ama Ortiz ismi düşünüldüğünde akla daha hoş, erotik ve akıcı öyküler geliyor **(15 syf, 3 sayı)**.

Dieter Lumpen seçilmiş en güzel çalışma oldu. Hem kahraman açığını kapattı. Hem başarılı dökümantasyon örneği göstererek şark imajları çıkarttı. Joker başlangıcı Dieter'le yapmalıydı. Reklamla pompalanmış günlerin önemli başatı olabilirdi **(25 sayfa, 3 sayı)**.

LEVENT CANTEK

Aslında Joker'in bende bu kadar hassasiyet uyandırmasının nedenleri üzerinde düşündüğümde, geçmişin acı anıları ve sevimli hayaletleriyle yüzyüze geliyorum. O geçmiş ki beni, hayatımın, bilinçli olarak birşeyler hatırladığım kadar eski zamanlarına götürür ve bende onu daima hiç çekinmeden izlerim. Teksas-Tommiks'lerden, Zagor Tenay'ın, Kızılmaske, Gordon ve Mandrake'nin o muhteşem dünyalarından tutun da, çocuk dergilerinden edindiğim birçok yeni dostlarıma, Yzb. Volkan, Tarkan, Karaoğlan ve Conan'dan tüm süper kahramanlara kadar hepsinin beni orada beklediklerini çok iyi bildiğimden, geçmişime bu kadar korkusuzca boyun eğerek onun düşüncelerimin arasında küçük kıpırtılarla gezinmesine izin veririm.

Ama bu güzel gezintilerin arasında 2 yıllık bir geçmişe bile sahip olmayan anılarım beni hep sarsar ve huzursuz eder durur. Rr, Zeplin ve Milliyet Çocuk... Her üçü de bir buçuk sene kadar önce aynı anda (sanki aralarında sözbirliği etmişcesine) çıkıverdiler. Şimdi onları düşündükçe hepsi için ayrı ayrı ağıtlar yakıyorum. Rr, elit ya da kreatif yaklaşımlarıyla prestij dergisi olma iddiasında, marjinal eğilimleriyle göz dolduran ama mali açıdan desteksiz ve sanırım birazdan hedefinden uzaklarda dolaşan bir başyapıt denemesiydi. Zeplin ise yalnızca kişisel tatminlerin yaşanması amacıyla ortaya çıkan o yoz piyasaya hiç yakışmayan harika genç sanatçıların çıkardığı, fotokopi dergilerin bir adım ötesindeki çok şirin bir çalışmaydı. Vee Milliyet Çocuk : o benim çocukluk dostumdu. Onda çocukluğumdan izler bulur gibi oldum. Doya doya okudum bildik çocuk dergisi çizgisinde hazırlanmış olan bu güzelim eseri... Onları çok sevdim. Şimdi onlar kütüphanemde en değerli kitaplarımla birarada sarmaşdolaş yatmaktalar. Yaşasaydılar, bundan çok eminim ki, çizgi romana yepyeni tatlar katacak, olmadık işlere kalkışacak, belki yüzlerine gözlerine bulaştıracak, ama yine de çizgi roman için birşeyler yapmak için uğraşıp duracaklardı. Bunu biliyorum.

Sonra Joker geldi. Tüm bu güzellikler ve üzücü kapanmaların ardından. Ama o farklıydı. Yaratıcılarının, çizgi romanın uzun geçmişinden edindikleri sağlam tecrübelerini taşımaktaydı. Popülerdi, yazar ve çizerlerinden kendilerini ispatlamış profesyonel çizgi romancıların ağırlığı vardı. Moderndi, değişik çizgiler, öyküler deniyor, yaratıcılığını tüm dünyaya duyurmak istiyordu. Yereldi, bizim öykülerimizi anlatıyordu. Ama öte yandan evrenseldi de, çizgi romanın dünyadaki enfes örneklerinden seçmeler yaparak bizlere yeni ufuklar açıyordu. Sonra, profesyonel bir basın kuruluşunun içinde güvencedeydi. Onun tarafından korunuyor, tanıtılıyor ve şımartılıyordu. Gerçi bu pek uzun sürmeyecekti ama başlangıç için farklılığın göstergelerinden biriydi. İşte Joker tüm bu olmazsa olmazların uzlaşımını gerçekleştirmeyi başardığı için çok değerliydi. Bir yıldız gibi parladı ve söndü.

Elbette, bu parıltılı, kısacık zaman süresi, onu etkinliğinin ve varoluşunun anlamı gereği olan amaçlarını yerine getirmekten alıkoyamadı. Sonuçta "bunları ne derece yapabildi, başarılı olabildi mi ?" gibi göreceli sorunların yanıtlarını vermek zorundayız. Ancak Joker'in, çizgi romanı dünyada ulaştığı sanatsal ve etkin anlamıyla Türkiye'de oluşturma ve geliştirme misyonunu taşıdığını, ömrü ve gücü yettikçe bu görevin gereklerine uygun çalışmalar yayınladığını söylemeden de geçemeyiz. Çizgi romanın dünyadaki sanatsal varlığını, popülist ve kreatif çalışmalar yayınlayarak gösterdi. Bu olgunun Türkiye'de yerellik sentezinden geçerek özgün yapıtlarla kendini bulmasına kapı açarak, yönelimlerini bu doğrultuda belirledi. Edebi yönünü de vurguladığı popüler sanatın bir parçası olan çizgi romanın ülkemizdeki temsilcisi, merkezi ve bizler için kılavuz bir dergi olma yolunda sağlam adımlar attı. Yeni isimlere, genç çizgi roman sanatçılarına da ticari bir dergi yapılanması için de mümkün olabilecek en geniş imkanları sağlamaya çalıştı. Onlara maddi imkanlar sunarak çalışma sisteminin oluşmasına ve sanatçıların yaratıcılıklarının parasal karşılıklarını alma sürecinin kurumsallaşmasına yardımcı oldu. Bu bağlamda, daha kaliteli ve özgün çizgi romanların ortaya çıkmasına ve okurun oluşumu ve yerleşmesiyle gerçekleşebilecek talep artışına hizmet etti. Çizgi romana sanat gözüyle bakan ve yayınını bu çizgide en uzun süre devam ettirmeyi başaran dergi oldu.

Ancak onlar mizahçıydı. Türkiye kadar mizah ile çizgi romanın içiçe geçtiği pek az ülkenin olduğunu söyleyebiliriz. Mizahın protest eğilimleriyle çizgi romanın serüven ve gerilim özelliklerinin düzeyli bileşimlerini yakalandığı da oldu. Ancak Hasan Kaçan, Uğur Durak, Serdar Anlağan ve Ramize Erer'in yüksek dozda mizah ve deforme çizgilerle oluşan çizgi romanlarıyla, hazırladıkları sayfalarındaki (Tırmalama ve Politika) Hıbır esintileri ancak bu derginin okurlarını memnun etti. Oysaki bir çizgi roman dergisinin içermediği "illede güldürme" kavramıyla yapılan bu çalışmalar mizah dergilerinin tekrarından ibaretti. Geldikleri noktanın gereği mizahın ve mizahi çizgi romanın içerisinde ve onun yaratıcısıydılar. Ayrıca ticari korkularla, Joker'in Hıbır ve diğer mizah dergilerinin okuyucu kitlesine de hitab etmesini, varolan

DERGİDE EN ÇOK YER BULANLAR

1- İlban ERTEM	46 Syf	(17)
2- Necdet ŞEN	44 Syf	(15)
3- Yalçın DİDMAN	43 Syf	(13)
Alex VARENNE	43 Syf	(9)
4- BERNET & ABULİ	37 Syf	(5)
5- Galip TEKİN	30 Syf	(15)

Not: Parantez içindeki sayılar kaç sayıda yayınlandığını gösteriyor.

SAYILARLA JOKER

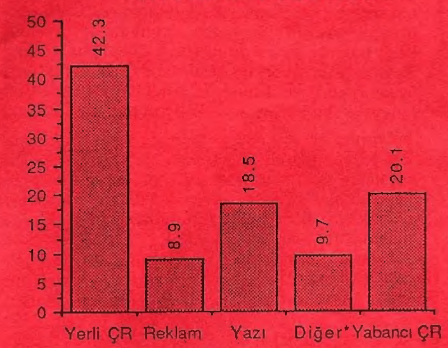

(*) : Diğer : Kapak, Foto-roman, Poster, Nasıl oluyorda oluyor, Pisyedili vd...
Not : Yazılarda kullanılan illustrasyon ve fotoğraflar aynı yüzde içinde değerlendirilmiştir.

okur kitlesinden pay almasına çalıştılar. Çizgi romanla ilgili birkaç düzeyli yazının dışında derin inceleme ve araştırmalara yer vermediler. Ancak satış kaygısıyla A. Elçioğlu'nun rock ve heavy metal müziğiyle ilgili geyik trajlarına, A. Atalay'ın öykülerine her zaman sayfa ayrıldı. Öyküler ve röportajlar çok güzeldi ama yeri Joker değildi. Çünkü o, bir aktüalite dergisi değildi. Bir insanın onu alıp, içinde her konuda kendisine hitab edecek bir sayfa bulması gerekmiyordu. Joker çizgi roman dergisiydi ve bu konuda uzmanlaşsa, tüm sayfalarında (tek sayfalık Latif Demirci tablo karikatürlerinin yeraldığı sayfalarda dahil) çizgi romanlara ve çizgi roman üzerine inceleme ve araştırma yazılarına yer verseydi, mükemmele ulaşacak ve gerçek okur kitlesini yakalayabilecekti. Bu okur kitlesinin nabzını tutabilecek onu iyi tanıyacak ve hitab etmiş olacaktı. Ancak 15 yaşın üzerindeki, okuyan ve sanatsal bir bakış açısına sahip, mizah dergilerinden ya da başka kaynaklardan çizgi romanla tanışmış ve tanışmakta olanlarla, geçmişte çizgi roman okuyan ancak bugün okumaya değer birşey bulamadığı için küskün, 60, 70 ve 80'li kuşaklar olarak belirleyebileceğimiz potansiyel Joker okuyucusu ne yazıkırki, mizahi yansımaları sebebiyle onu farkedemedi.

Ayrıntılarına girdiğimde Joker'de gözümü alan ve yaşartan noktalar da çok. Öncelikle kapakların Rr'den kalan mirasla iç sayfalardan seçilen enstantanelerin yeniden çizimi olması özgün kapak anlayışıyla çelişiyordu. Sonraları Levend Çanga'nın özgün illüstrasyonlarının, gerçek, nitelikli kapak tanımına uygun örnekler olarak yeraldığını görüyoruz. Okur mektupları ve baş yazılar doyurucu olmadı. Büyük puntolarla 2 sütun olan bu yazılar ancak kısa mesajlar ya da açıklama ve iyi dilekler içermeken öteye gidemedi. Ancak ve ancak Nejdet Şen, Ergün Gündüz, İlban Ertem, Galip Tekin ve Yalçın Didman konusuna geldiğimizde, "İşte Joker'in yaratıcıları, dergiyi götüren ve yaşatan sanatçılar" diyebilirim. Hepsinin en nitelikli çalışmalarını zevkle takip ettik. Ama içlerinden Mehmet ile Memo kendini ve Joker'i aşan bir yapıttı. Orijinal band çizgi roman kurgusu, hikayenin düzeyli işlenişi ile politik çizgi romanın kesin vurgulanmasıyla klasik çizgi roman eserleri arasındaki sağlam yerini aldığını düşünüyorum. Hasan Kaçan, Uğur Durak, Ramize Erer ve Latif Demirci'nin mizahi eğilimleri ile karikatür yapıtlarının Joker'de yeralmasının hiçbir tatmin edici ve olumlu sonucunun olmadığını, yazımsal çizgi roman yönelimlerinin yetersizliğinin yanında derginin içeriğine çizgi roman adına birşey vermeyen diğer öykü ve tekstlelerin varlığının altını birer ayrıntı olarak tekrar çizmekte yarar var. Avrupa ve Amerikan çizgi romanının en nitelikli örneklerini vermek, Joker'in gerçekleştirmek istediği amaçlarından biriydi. Bunu bir oranda gerçekleştirdi ve Alex Varenne, Jore Bernet-Abali ile Zenther-Pellejero'nun güzel yapıtlarına sayfalarını açtı. Ama kendimi sormaktan alıkoyamadım : "Niçin Moebius değil, Manara, Corben, Caza, Bilal, Crepax, Pratt, Serpieri, Hermann ya da Liberatore gibi büyük ustaların eserlerine yer verilmedi ? Ki bu usta çizgi romancılar tüm dünyada albümleri kapışılan değerli sanatçılar değiller mi ? Onların ticari olmaması gibi bir durum söz konusu bile olamaz. Bernet ya da Varenne kötü seçimler olmadıkları kadar, öncelikli de değiller. Öyleyse niçin ustalar dururken önce çıraklardan başlandı yabancı çizgi roman dünyasından yayınlanan örneklere ?" Cevabın Joker sanatçılarının kişisel olarak çizgi roman sanatına bakışlarında, şahsi birikimlerinde ve çizgi romanın okuyucuya uygunluğu ile ilgili kaygılarında gizli olduğuna inanıyorum.

Bir de Joker'de olması gerekenler var. Suat Gönülay, Bülent Arabacıoğlu, Sencer, Soner Tuna, Kemal Aratan, Yılmaz Aslantürk ve Rr ile Zeplin'de özgün çalışmalarıyla dikkat çeken diğer çizgi roman sanatçılarımız... Onlar Joker'de yeralamadı. Belki de bunu istemediler. Çünkü Suat Gönülay'ın Hıbır kadrosundan ayrılışı Joker'in çıktığı günlere rastlar. Gönülay gibi düzeyli bir çizgi romancının Joker'de bulunamayışı gerçekten üzücüdür. Diğer sanatçıların her zaman bu imkanlarının olabileceğini düşünmeye devam etmiştik, Joker kapanana dek.., Kuşkusuz Joker'i, Hıbır ekibinin hazırlaması sonucu bir gruplaşma oldu. Ancak son sayılarında bu gruplaşmanın bir kemikleşmeye ve "köşe kapmaca" halini almayacağına olan inancım artmıştı. İsteyen ve nitelikli eserler yaratan tüm çizgi roman sanatçılarının Joker'de yeralabilecekleri ve reddedilmeyecekleri kesindi. Joker herkese açık ve çizgi roman okumayı seven her insana yönelik bir dergi olmaya başlamıştı.

Sonra tiraj sorunları geldi. Satış azlığı, talep yetersizliği, reklam alamamak, "prestij dergisi" olmamasının getirdiği ticari varlık gösterememediğine dair iddialar. Oysaki bilinen şudur : Bir dergi maliyetini de kârını da satıştan yapar, reklâmdan değil ! Ama medya aksini düşünüyordu. Satışlar 3-5 bin olsa da 10 sayfa reklâm derginin tüm masraflarını karşılıyor, hem de kârlarına kâr katarak iyice semirmelerini sağlıyordu. Hemen hemen hiç, direk dergiye verilen reklamı olmamasına rağmen 10-15 bin satışıyla maliyetlerini karşılayarak makül bir kâr marjı yakalamayı başaran Joker, gözünü para hırsı bürümüş, insanların kurbanı oldu. Onlar Joker'den daha çok kâr edecekleri, yükselen değerlerini anlatacakları yeni yeni ama hepsi birbirinin aynı ve içleri eski dergilerini çıkartmak için Joker'i kapadılar. Bu olaydan bir çizgi roman dergisinin asla ve asla büyük bir basın holdinginin tamamen bir parçası olamayacağı, ancak piyasa dışından bulacağı ya da kendinden koyacağı (yazarıyla çizeriyle) mali kaynaklarla varlığını devam ettirebileceği ve özgür sanatını yapabileceği sonucunu çıkartabiliriz.

Herşey olup bitti. Geride bize, titizlikle sakladığımız Joker sayılarıyla birçok anı ve tecrübe kaldı. Onu sevdik, saatlerce her sayısını didik didik okuduk, sevindik, üzüldük, güldük, kızdık ama ondan ayrılırken ve onun yokluğunda hayatımızın nasıl olacağını düşünürken, varoluşunun değerini daha iyi anlıyoruz. Joker'den ayrılırken daha pekçok Joker'imizin olacağının ama hiçbirinin de "Joker" olamayacağını biliyoruz. Unutmamamız gereken bir nokta var ki, o da bundan sonra varolma savaşımı verecek tüm çizgi roman dergileri çizerleri, yazarları ve düşünürleri için bir Joker'in bulunmamasının taşıdığı hayati eksikliktir. Varolan, istenilen gibi olmayabilir. Ama değiştirmek, düzeltmek, güzelleştirmek ve yetmeyeni yeterli kılmak yine bizim ellerimizdedir. Yeterki bir dergimiz olsun, birşeyler yapabileceğimiz, oturup umutlanacağımız, kalkıp gidebileceğimiz bir dergimiz, bir kapımız olsun.

Hoşçakal Joker...

Seni unutmayacağız.. ★

MURAT ERHAN

EMRET KOMUTANIM !!

Askere gittiniz mi ?

(.....) Kaçış yok gideceksin, adam olacaksın, saçların kesilecek, dayak yiyeceksin, şaplı yemeklerle çavuşu unutacaksın. Hafta sonu izninde soluğu kerhanelerde alıp kakanoz karılarla alalacele tükeneceksin. O da olmadı, Komutanın sana kıyak geçip bir aç açcı getirecek ağzı açık ayran delisi gibi anafordan nasipleneceksin. Askerlik bu kolay mı?.... Davullar çalıyor en büyük asker bizim asker... Topilliler batıya koftiden bilgisayar seçmeli masum labunyalar doğuya... Vay anam vay! **"Vatanın için ölürmüsün Memet ? Öl de ölelim komutanım"** Genç çook... azraile bir osuruk borcu vaziyetleri, aslan Mehmetçik dağ bayır pekakalı arar. Ballı olan yırtar, gel tezkere!! **"Türk devleti güçlüdür. Kahraman mehmetçik bölücü eşkiyaya gerekli dersi kanı pahasına da olsa verecektir"** Nema problema nataşa nah bizde bilek senin bacak kadar!!

Mehmetçik şehadet şerbeti içmeye hazırdır da orduevlerinde omuzları pırpırlı subaylar, göbek yapanlar nerededir? **"Bu savaşı ben mi çıkardım. Bu allahın cezası dağlar ne zaman vatanım oldu ?"** Hadi emanet Mehmet koş nöbete.. Tavuk bile kesmemiş yirmisinde gencecik biçareler ya katil ya da ceset olmaya koşar adım.. Hop bir iki... Cennete... Şuutt! Goooooll !!...

Daimi nezle uniformalı adam emrinde savaşan çocuklar çok mu farklı ? Onlar kendi isteği ile hiç bir şey yapamamış ahalinin, kuş uçmaz kervan geçmez mezraların yanlız çocukları veya kentlerde varoşlarda toplanmış, uzlaşamayan, umutsuz, birey olamamış ama kahraman olmaya mecbur çocuklar...

İşte o iki guruh savaşır dururda kimseler düşünmez savaşanlar yarın gülebileceklermidir ? o yaşta gerçekle bir arada yaşamanın vicdanı faturasını ödeyecek manevi güce sahipmidirler? Bir yanda büyük şehirlerde yaşayan mutlu yaşıtlar abartılı cümbüşler, yükselen değerler katagüllesi derken **"orada"** birileri hep ölüyor. Unutuyoruz, görmüyoruz. Öldürmezse, ölecek çocuklar yakınımız olana kadar bir kaç saniyelik haberden öteye gidemiyor. Kim kazandı? **"Galiba cinayet kazandı"**.

BAHADIR BARUTER'den

Okulda bir hoca "Uçaklar dağları bombalıyor, kimsede tık yok. Amerika'da bunun onda biri olsa insanlar tv'nin başından ayrılmaz" diyordu. Bilmiyorum abartıyormuydu. Geçtiğimiz sene Nevroz üstüne yurt dışından açılan telefonlar hep iç savaş korkusu üstüneydi. Ama hayat sürdü. Çok kolay kabulleniyoruz. Biliyorum biz buyuz, biliyorum konuşmak, yazmak kolay.. Ahkam kesiyoruz alt tarafı.. Benim derdim yirmisinde ölen biçareler ve onları kışkırtan öldürmeye hevesli haytalarla.. **"Gerilla savaşı Kürtlerin rönesansı olacaktır. Bir ulus kimliğini çatışa çatışa kazanacak ve çelikleşecek. Emperyalizmle savaşırken ölmek onursuz yaşamaktan yeğdir"** diyen parislilerle.. Yoksa bakmayın hayat sürüyor. Parça parça olmuş cesetlerin konduğu tabutlar, dövünen analar, sloganlar hep olacak. Bir arkadaşım askerden döndü. Doğuda alışmış içkiye, içmeden yapamıyor. Artık çok az konuşuyor. Uyum diyorlar, sürermiş. Onu gördükçe üzülüyorum. Onun yalnız olmadığını, içine kapanmış "uyum" gösterememiş gençler veya çocuklarını kaybetmiş, soranlara kerhen vatan sağolsun diyen aileler olduğunu biliyorum. Dayanamıyorum. Birileri çıkıp lütfen "diyet" demesin anlıyamıyorum. (...)

Şen...

Bütün bu yazılar Necdet Şen'in **Memet ile** Memo adlı çalışması üstüne yazılmış karalamalar.. Şen uzun yıllar mizah dergilerinin dışında kalmış çizerlemizden... Gerçi o da ilk ilhamlarını ve umut günlerini Gırgır-fırt'ta yaşıyanlardan... Ancak yaşıtlarının aksine farklı bir gelişim göstererek gazetelere geçti. Güneş'te spor çizerliği yaptı. **Bunalım Burhan, Karagöz'ün maceraları** gibi çizgi romanlardan sonra Hey dergisinin mizah ilavesinde **"Hızlı Gazeteci"**yi yarattı. Kendi çizgi kişiliğini bulmasında Cumhuriyet gazetisinde de sürdürdüğü bu çalışması çok etkili oldu (1984). Özellikle devrimci bir genç kızın hapisten çıktıktan sonraki yaşamının anlatıldığı **Bacı** (1988) serüveniyle büyük başarı kazandı. Bacı'dan sonra albümde olan benzer çizgideki **Dejavu** ve genç bir politikacının yükseliş ve düşüşünün anlatıldığı **Keloğlan** hatırlanabilir. Cumhuriyetle yaşanan çalkantılı günlerde "kaybeden taraf (!)" 'ta kalan Şen uzun yıllar çalıştığı gazetesinden ayrılmak zorunda kaldı. Sessizliğini de **Joker**'le bozdu. Şen ülkemizde siyasi çizgi romanın **T. Selçuk**'tan sonra gelen en önemli temsilcisi. Çizgilerinde zaman zaman yaşanan aksaklıklara rağmen dialoglar ve hiciv yapı ağır basan gözlemleride başarıyla yansıtmayı biliyor. Her geçen çalışmasında alışılmışın dışında bir hızla ustalaşıyor.

Memet ile Memo, farklı (!) nedenlerle savaşan cebelleşen iki genci anlatıyor. Memet İstanbul'lu, orta halli bir cumhuriyet çocuğu. Yaşamadığı şeyleri yaşayıp sağ kalabilmesi için eğitiliyor. Kafası koptuğu halde bir buçuk dakika ateş eden kadın militanı görüyor. Oysa o kendi kafasında tartışan, üzülen dokunaklı bir çocuk... Birini öldüreceği kuşkulu. Memo ise karda yürürken kart kurt sesler çıkartan Kürtlerden... Devlet ile PKK arasında ne yapacağı belirsizlik bir gece meçhul

BAHADIR BARUTER'den

kişilercc kaçırılıyor. Ağzının tavanına sıkalan kurşun es kaza yanağını deliyor, kurtarıyor. Sonuç malum dağa çıkıyor. Adını Ernesto koyuyorlar. Yaşadıkları, toplumun kıyısında süprüntü gibi süren yaşamı aklına geldikçe karşısına çıkanı zımbalamayı aklından geçiriyor. Ama kolay değil! Ölmek de öldürmek de kolay değil!

Şen her iki gencin gözünden farklı insan suretleri çıkartıyor. Bazen abartıyor, bazen yalın bir gerçekcilikle korkunç tablolar çiziyor. Minibüsten indirdikleri askeri (sırf asker olduğu için) öldürüp sakin sakin sigaranın zararlarını konuşan gerilla-lar, sadece tipini beğenmedikleri için Memoyu kaçıran özel tim, mezrası sürekli, basılan ve absurd bir şekilde felsefe üreten köylüler başarılı tiplemeler.

Öyküye adını veren ikilinin karşılaşmasından çok bana konunun özünü veren gerçekten dramatik bir olay örgüsünü anlatmadan edemeyeceğim. Sınırdan geçmeye çalışan iki odtülü gerilla adayı ihbar üstüne yakalanır. **"Kimsiniz? bu silahlarla ne yapacaktınız"** Kız olacaklardan habersizdir, umarsız **"ne bağırıyorsunuz daha yumuşak konuşamazmısınız?** Ama daha sert konuşanlarda vardır, özel tim gelir çantalarında iç çamaşırı, makyaj malzemesi vs olan çocukları oracıkta sorgusuz, sualsiz öldürüverir. Hem bu kız olsa olsa Ermeni uşaklarıyla düzüşmeye gidiyordur. Askerler bile şaşırmıştır. Ama olan olmuştur. İtiraz hakkı yoktur. **"Sen kimden yanasın hemşo?"** O hayalperest çocukların katli kadar acı olan ihbarı yapanların bizzat pekakalı oluşudur. O zavallı iki tıfıl mektepliyi geçitten rahatça geçebilmek için yem olarak kullanmışlardır. **"Dağda ahlak, fazilet boş laf yeğenim"**

Memet ile Memo rahatsız edici bir öykü Belki özellikle çizgi roman oluşu bazı ciddi adamlar için daha fazla rahatsız edici.. Senaryo oluşumu dialoglar ve başarılı atmosfer taramasıyla Bacı'dan sonraki en başarılı Necdet Şen çalışması... Çok yakında albüm olarak da çıkacağını sanıyorum. Belki o zaman üzerinde tartışacak, farklı düşünmeye çalışacak entellektüel ortamı da bulabilir. Ne diyelim **"Bu cephede yeni bir şey yok"** Necdet abi.★

Seksen sekizli,
Levent CANTEK

BAHADIR BARUTER'den

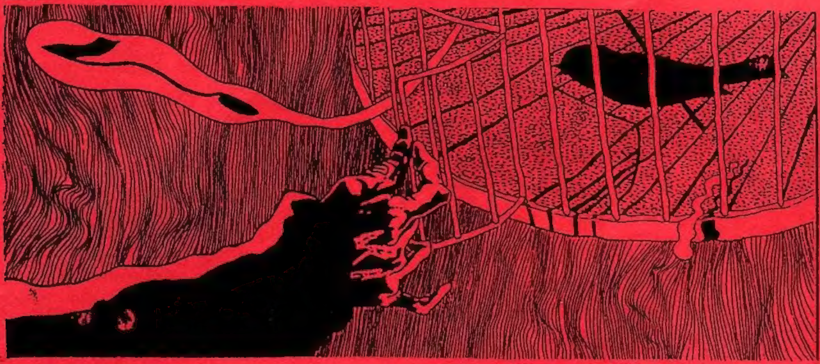

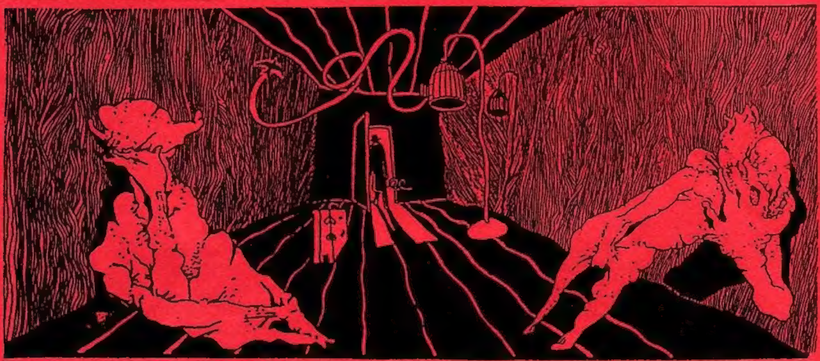

CEZBE[1]

> **"istediğini herhangi bir yere yada zamana gidebilirsin. Ben, düşünebildiğim her yere ve her zamana gittim"**
>
> Martı, Richard BACH

......

İstediklere yere gidenler insanın istediği anlama çekeceği öykülerden... Bu katagüllede ben de farksızım. Yazılanlar bana ait abartılar, kendini arayan karalamalar... affola !!!

....

Herşey kötülüklerle başlıyor. Güney Amerika'da her sabah kamyonlarla toplanan sahipsiz cesetler üstüne varsayımlar giriyor. Keyif sigarasını tellendiren **Rich man** otomatiği biçarenin kafasına yafelemiş. Bir eksik bir fazla.. Hayat sürüyor. Zevkler farklı, tatminler saplantılara kadar diziliyor. Konuşmalara yansıyor. Koyup çıkartıyorlar. Anlamlar kalaylanıyor. Sonra hesapsız, gereksiz (!) bir üçüncü tekil şahıs silsilesi karışıyor işe; öykünün öznesi tinerciler... Kalabalık yerlerde, parklarda, kırmızı ışıklarda hep bir şeyler isteyen piç kuruları (!)... Ama kabarmış ayranlarıyla delikanlılar onları istemiyor "Tamam ulan basın gidin kerizlerden alın parayı" Ama olmuyor, çocuklar kabullenmiyorlar, takılıyorlar. Tuna yeni cıvırlar buluyor. Omuriliklerine kadar isteyen kalın dudaklı kızlar bunlar... Ama onlara da yetmiyor Eksileri artılarını geçen nefomania hatunlar endi garcia benzeri çocukları kapıyorlar. Yeni pandispanyalar hesaba ekleniyor. Çocuklar Lee'lerle sınıf atlıyor. Saçlar jöleleniyor. Ama nafile! Civcivler kalabalık cümbüşleri umursamayıp kendi harmanlarında kalınca kanların yangını harlanıyor. Azgın dalgalar kötülüge çın çın ediyor. Zıvanalar açılıyor. Çon çonlar pompalanıyor. Videolar, aynalı suretler, bitip tükenmez bum bum saatleri yaşanıyor. Kopiller ne evinde sabahladıkları kara kuru tahretsiz herifte ne de habire isteyen bıldırcın kanlardadır... Çok sürmez uç olup havalanırlar. Mübalağa konuşulur. Kan basıncı 250'ye vurduğunda, düşünenler düş olup; sevdalar, tahahhütlü spermler hisap derdine düşmeden huzura koşarlar. O hep aranan tenasuh (2) değildir bu... Nice kez gidip gelir adem, devir ve tecelli (3) konuşulur. **Yağmur olup yazdım/yel olup estim/ toz olup tozdum/geldim gittim.** O gidiş gelişlerde korkular yazılır, temizlenilir. Anlık öfkeler, sevişmeler, gamlar geçilir. Mürid'siz ülkenin mürşid nefeslerine kefaretler ödenir. **"Ölmeden önce ölün hisabınız görülmeden hisabınızı görün"** Tohumsuz ülkenin haline öykünülür.

Harmanda kovalanan huzurun benzerlerini arayan yolcular telvin içinde de temkin bulur; benim, ben derken ürperir. Gerçek yolcularından burada sapanlar, sapıtanlar, erenlerin gönüllerinden çıkanlar, orada kalıp aklını uçuranlar olur. Bazılarıysa geri dönerler. **"ulaşmak, başlangıca gelmektir"** Temkin (4) cümbüşünde irşad (5) olurlar. Kemal'de tecelli olur. Çizgiler birleşir. Aşk

yorgunu bakire yürekler peydahlanır. Yeni aşklara kanat açar. Temizliğe, sonsuz ana, huzura.... ★

Levent CANTEK
2 Nisan 93,
Balgat/ANKARA

KANAVİÇE

(1) Cezbe : Tükeniş, manevi huzur, yaratana ulaşma

(2) Tenaşuh : Ölümden sonra ruhun insana, hayvana, bitkiye veya madene geçerek yenmesi, içilmesi, yıpranması, kemale erişinceye kadar alemde devretmesi inancı...

(3) Devir ve Tecelli : Kemale olgunlaşmaya giden devirler ve acılar içinde erenlerin Tecelli etmesi, Erenlere erenlerin gözükmesi, vücuda gelmesi...

(4) Temkin : Olgunluk, tevazu, ağırbaşlılık, ağır düşünme.

(5) İrşad : Arif kişinin, Doğru insanın gösterdiği yola ulaşmak

"AĞIR ÇİZGİ ROMAN"

İstedikleri yere gidenler daha çok kullandığı dille göze çarpıyor. Metin KAÇAN'ın Ağır Roman'ının izlerini taşıyan argo kenar mahalle serkeşlerinden burjuva cümbüşlerine her demde kullanılıyor. Öykü görmüş-geçirmiş (veya aradığını bulmuş) öykücülerin ağzından anlatılıyor (yazar-çizer). Ama mesafeli, yukarıdan (!) bir anlatım; öyküye müdahale ederek yarattıkları için doğruları gösteriyorlar. Bu anlamda anlatılanlar içe dönük, kişisel bir anlatımı (yaratılan öznelere rağmen) aşamıyor. Öte yandan haftalık bir dergide girişilen bu tür bir deneme kurguyu kısıtlıyor, ağırlaştırıyor, anlaşılmıyor. Gerçi anlatıcıların bunu pek umursadıklarını sanmıyorum. Gerek KAÇAN'ın argoya dayalı anlatımı gerekse ARATAN'ın kendisi için geliştirdiği (veya elinde olmadan gelişen) aykırı imajı öyküyü anlatıcılarının bulunduğu platformun dışına çıkartamıyor. Popüler çağrışımları ise (erotizmin katkısıyla) Çıtt'tan bu yana Manara'dan ödünç aldığı kadınlarıyla ARATAN yakalıyor. Başarıyla da kullanıyor. Öykü de belki de yalnızca bu tarafıyla ilgi çekiyor. Çünkü İ.Y.G. fasılalarla okunup anlaşılabilecek türden öykülerden değil... Kurgusunun (veya başlı başına konunun) anlaşılması, özümlenebilmesi için düşünmeyi gerektiriyor. Geri dönmeye, tekrar incelemeye ihtiyaç duyuyor. Bu açıdan albüm olarak çıkışı öykünün aklanabilmesi için iyi bir fırsat... Beğenelim ya da beğenmeyelim, İ.Y.G. hızlı tüketilen çizgi romanlar arasında ağır anlatımıyla aykırılık yarattı. Kütüphanenizde bulunması gereken bir çalışma... Edebiyatla çizginin cuk oturmuş bir sentezi... Alın, okuyun derim. (L.C.) ★

Çek Bir Absürd Olsun

Öykü için kullanılan absürd anlatım iddialarına katılmıyorum. Çünkü düş ile gerçek veya Neden ile Çünkü arasındaki çizgi hiçbir zaman belirlenemez. Fransa'da Pierre Christin için bile absürd diyenler var. Bu yüzden genel, geçer sanat formlarından gelen alışkanlıklarla düşünülmemesi gerekiyor. İ.Y.G. öykü değil bir çizgi roman... bir başka oluşum, gerçekçi olmak veya dökümantasyon yaratmak gibi bir kaygısı olmamış hiç... Biraz da biz absürd yapalım. Yani eğer amaç istediği yere gitmekse Superman'da çat kapı buzullarda o da olmadı Pisa'da... veya anlamlar, dialoglar derseniz Silver Surfer, Swamp Thing okuyun, Moebiusun son dönem emprovize çalışmalarını okuyun !!!

Bana göre çizgi roman için absürd anlatımlardan söz edilemez. Çünkü çizgi roman özünde zaten o absürdlüğü taşır. Kimseler de buna kafa yormaz. (R.İ.) ★

Çizgi

Kemal Aratan son dönem çalışmalarının en başarılı örneğini bu öyküyle ulaştı. Çok gerekli olmadıkça fırça kullanmadı. Çizgisini daha fazla reele yaklaştırdı. Renk veya tramla yapabileceği atmosfer taramalarını ince, ayrıntılı çinilemesiyle yakaladı. Moebius tarzının yerinde bir denemesiyle sanki renkli çiziyormuş gibi çini kullandı. Fırçanın kullanılmaması kare içi dengesini beyazdan yana değiştirdi. Manara kadınlarının güzelliği de bu dengeye tam oturdu. (L.C.) ★.

VEFAT ve BAŞSAĞLIĞI

Çizgi roman kültürünün yılmaz savunucusu ucuz dergi, iyi dost

JOKER
(1992-1993)

22 Mart 1993 üç kuruş daha fazla para isteyen Karanlık kişilerce menfur bir cinayete kurban gitmiştir. Kederli ailesine ve tüm çizgi roman sevenlere başsağlığı dileriz.

Not: Cenazeye çelenk, çiçek vs gönderilmemesi, yardımların Koloni dergisi hesabına yatırılması rica olunur.

TÜRKİYE'NİN BÜTÜN ÇİZGİ ROMANCILARI BİRLEŞİN !!!

Mücadele yeniden başlıyor. Amatörler underground fotokopi dergiler çıkartacak. Profosyoneller ilgili, ilgisiz her dergide birkaç sayfa çizgi roman için deneyecek, zorlayacak ıkına sıkına bile olsa bu iş olacak. Misyon dergi çıkana kadar savaş çıkacak. Bekleyin olacak, daha neler olacak ! cak ! cak !

EN BÜYÜK ASKER BİZİM ASKER !!!

Kosta ve Erhan
asker oluyor
Hadi rastgele
Gelsin Tezkere !!

ıd: psık, bir kişideki zevk-acı ilkesine dayanan ilkel güdüsel güçlerin toplamı; alt ben; ilkel arzular

ID

YAŞIYORMUŞSUN, MEŞHURMUŞSUN HİÇ KİMSELERİ İPİNE TAKMIYOR KAFANA GÖRE ÇIKIYORMUŞSUN !! "ID" dergisini hazırlayan ENAYİLER KİMSİNİZ ÇIKIN ORTAYA !!

SÜRECEK - LEVENT CANTEK & MURER

Çizgi roman da politik mücadeleye katılmalı

Kasım 92'de ülkemizden bir yıldız geçti. Aslında iki yıldız.. Ama hep birinden söz ettiler (Ne kadar ettilerse) Enki Bilal ve senarist Pierre Christin Fransız Kültür merkezinde kendi çalışmalarıyla ilgili bir sergi açıp, Bilalin yönettiği ve yine Christinin senaryosunu yazdığı Bunker Palace Hotel filmi gösterildi. Ülkemizde yayınlanan çizgi, çiziktirme, mizah vs dergileri bu ustalarla konuşup bir iki sayfalık söyleyişi akıl edemediler. (Yahu ne gerek var öyle de çıkıyoz böyle de). Joker ayrı bir hayal kırıklığı ile kocaman harflerle üç-dört soruluk bir sayfa yaptı. Hiç yapmasaydı diyenler bile oldu biz o kadar abartmıyoruz ama kardeşim çizgi roman okuyan yazı okuyamaz mı bu kadar mı salaktır bu adamlar yapmayın çocuklar joker çizgi roman dergisiydi. Aşağıda Cumhuriyetle yayınlanan söyleyişi Joker yapmalıydı. Vallahi utandık. Helal sana Kemal Gökhan abü!!

Reşit İMRAHOR

Jehtro Tull'ın Türkiye'ye geleceğini duyduğumda 'işte' demiştik 'bir gençlik düşüm gerçeğe dönüşüyor...' Ve konser tepeden tırnağa dilediğim gibi, beklediğim gibi gerçekleşmişti de bir derin nefes almıştım düşkırıklığına uğramadım diye...

İlk maaşımla hiç de duygusal olmayan bir iş yapmıştım. Ama ikincisini alır almaz Sahaflara koştum. Paramın yettiğince Pilote dergisi ve albüm aldım. Çizgi roman albümleri.. İşte Enki Bilal'in çizgilerini evire çevire ve gözlerime inanamaz bir halde defalarca ve defalarca incelemeye başladığım günler o günler...

Ve elbette hayıflanarak; "Nasıl çizilir böyle" diye.

Hayranlığım geçer sanmıştım yıllar geçtikçe. Aksi oldu. Ulaşılmazlığı daha da arttı benim için. İsmail Gülgeç telefonda 'Bilal geliyor' dediğinde de yıllar öncesine uzanan bir düş gerçekleşiyor dedim kendi kendime...

Ve buluşma günü gelip çattı İstanbul Fransız Kültür Merkezi'nde. Enki Bilal'in sergisi ve canlı olarak da bizzat kendisi oradaydı işte. İlk hayal kırıklığım karşımdaki insanın son derece genç oluşuydu. Ya da kıskançlık mı demeli?

1951 Belgrad doğumlu Bilal. Bir Sırp. İlk çizgi romanı Le Bol Maudit'den (Lanetlenmiş Çanak 1971) bu yana yalnızca çizgi-roman çizmekle kalmamış, 1980'de Alan Resnais nin Amerikalı Amcam (Mon Onclee Amerique) filminin afişini yine Resnai'nin Hayat Bir Romandır (La Vicestun Roman) filminin dekor ve kostümlerini, Jean-Jacques Annoud'nun 'Gülün Adı' filminin story-board'unu, Herzog'un "Yeşil Karıncaların Düş Gördüğü Yer" filminin afişini yapmış ve daha birçok dekor, afiş ve benzeri çalışmalar imzasını koymuş.

Serginin hemen ardından Bilal'in senaryosunu 1986 yılından bu yana albümlerinin tümünün senaristliğini üstlenmiş olan Fransız gazeteci ve senarist Pierre Christin ile birlikte gerçekleştirdiği ve kendi yönettiği 'Bunker Palace Hotel' adlı filmi izleyecektik. Sergide oldukça az sayıda orijinal çalışma olması hafif bir düş kırıklığı yaratmıştı doğrusu. Biz çizgiye bulaşmışlar için orijinal son derece önemlidir. Baskının göstermediği ayrıntı (gerçi bu biraz Türkiye'ye özgü bir durumdur ya) orijinalin kenarlarında pislikler var mı yok mu, guvaşla neler örtülmüş, üst üste kullanılan malzemenin keşfi gibi bir dizi çizere keyif verecek hususu atlamak zorunda kaldık.

Ertesi gün Beyoğlu'nda İstiklal Caddesi'nde yağmurlu, puslu ve de akşam Boğaza çıktığımda "Bilal'e İstanbul kıyağı, şu yatay ışığa bak, bütün beyazlar çıldırmışçasına ben buradayım diyor" diyeceğim günün sabahında Enki Bilal ve Pierre Christin'le buluşuyorum.

* Üzgünüm ama Bay Christin ülkemizde Enki Bilal'i tanıyorlar. Oysa birçok albümü birlikte gerçekleştirdiniz ve biliyoruz ki Av Partisi (Partie de Chasse) ile başlayan beraberliğiniz politik çizgi-romana imzasını koyan bir çalışmaydı. Bu çalışmanın yaratılması sürecini başlatan da sizdiniz. Bu bizim ülkemizde böyledir. Bir çizgi-romanı kimin yazdığına değil, kimin çizdiğine bakılır. Fransa'da durum nasıl, yani bu saptamam sizin ülkeniz için de geçerli mi?

CHRISTIN - Evet, Fransa'da durum Türkiye'deki gibi. Bu zaten normal bir şey, mantıklı da... Çünkü dünyanın en güzel öyküsü, en güzel senaryosu sonuçta bir kağıt parçasıdır. Dünyanın en güzel senaryosu kötü bir çizere teslim ederseniz bundan çok kötü bir sonuç alırsınız. Birisi bir kitapçıda bir çizgi-roman albümü karıştırdığı zaman ilk önce resimdir dikkatini çeken yada albümü elinden bırakmasına neden olan Senaryo bir sonraki aşamada olası okurun gündemine gelir. Bu nedenle de çizerlerin daha çok tanınmış olması doğaldır. Senaristler okurların kafasının içini irdelemeye, deşmeye çalışırlar.

* Ortak albümlerinizin çoğunda bugün yıkılmış bulunan Doğu Bloku'nun ve genel olarak da kapalı sistemlerin açık bir eleştirisini yaptığınızı görüyoruz. Bugün duvarların yıkıldığını düşünürsek sizin çalışmalarınız için bir öngörüydü diyebilir miyiz?

BİLAL -Daha önce uzun çalışmalar yaptık birlikte. Ve bir albüm doğdu. Bir tür denek taşı olmuştu "Av Partisi" bizim için. Hatta bu albüm, Fransa'da üniversitede araştırma yapan kişiler için ya da

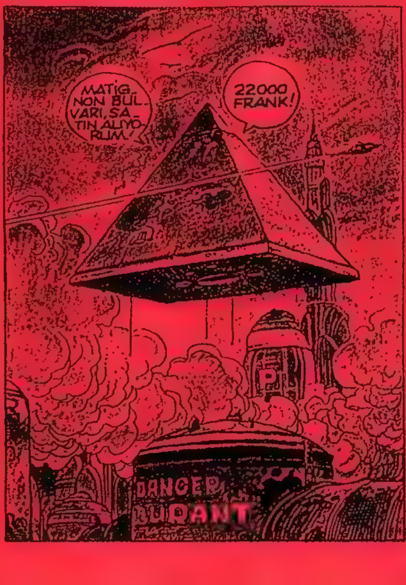

siyasetçiler için referans niteliği bile kazanmıştı. Oldukça erken bir dönemde hem Perestroika'yı hem de komünist dünyanın bölünmesini, çatlamasını öngörüyordu bu albüm. Çizer olarak, çizgi olarak ben bir Doğu Bloku ülkesinden gelmiş olduğum için bu dünyanın tüm kültürünü de biliyorum tabii. Söz konusu Doğu ülkesi her ne kadar bildiğimiz blokun dışında yer alan bir ülke olsa da... Sonra bir dizi temaya değinmiştik.

Berlin Duvarı, siyasi iktidar, siyasetin insana, bireye yönelik baskısı gibi konular. Bu konular hem benim kişisel girişimlerinde hem de ortak çalışmalarımızda sık sık gündeme geldi. Biz ayrıca, galiba çizgi-roman dünyasında siyaseti ilk konu edinen ikili olduk.

* Enki Bilal'ın zihinlere yerleşmiş bir atmosferi var. Bu atmosfer zamandan, reel zamandan koparılmış gibi. Dramatik bağlantılar neredeyse yok denecek kadar az. Her bir kare kendi içinde bütünlüğü olan bir resmi, bir tabloyu andırıyor. Bu saptamalar daha sayfalarca uzayıp gidebilir. Türkiyeli bir çizer olarak hep bu tür saptamaları yapacak insan sıkıntısını dile getirmişimdir. Bunun, yeni bir eleştirmen ihtiyacının Fransa'da karşılandığını sanıyorum ve kendi alışkanlığımızla soruyorum size, bize biraz çizginizin atmosferinden bahseder misiniz?

BİLAL - Bu soruya benim yanıt vermemem gerekir. Çünkü benim çizgilerimin, çalışmamın atmosferini sürükleyen unsurları az çok biliyorum, ama yine de tahlil etmek istemiyorum. Bu bana ne ilginç geliyor ne de yararlı görünüyor. Bu atmosferi sözcüklerle ifade etmek de istediğim bir şey değil. Ama ortak bir çalışma yürütülürken örneğin Av Partisi'nde, kan izleri karın üzerinde görüldüğünde, kırmızı renk öyle, birdenbire gelmişti. Daha önce de yazılmamıştı bu sahne. Böyle gelişiyor. Bir his. Bunu da açıklaması olmaz bana göre.

CHRISTIN -Enki sembolizm yapmıyor. O gerçekçi bir çizer. Fantazmaları gerçekte olduğu gibi temsil ettiriyor. Betimliyor. Belki de işte onu cazip kılan bu olabilir. Bazen birbiri ile iç içe yaşıyan evrenler var. Tek tek resimler içinde zaman var.

* Albümler gerçekleşirken daha önce bir süreli yayında parçalar halinde yayımlanırdı sanırım. Şu anda durum nasıl? Yani örneğin Pilote'de yayınlanırdı bir çalışmanız, sonra da bir albümde toplanırdı.

BİLAL -Hayır artık böyle yapılmıyor. Eskiden albümlerimiz haftalık, onbeş günlük ve aylık süreli yayımlarda, dergilerde yer alırdı. Dizi olarak çıkıyordu ve sonra albümlerde toplanıyordu. Ama artık doğrudan albüm yapıp yayımlamak için çalışıyoruz. Süreli yayımlardan geçmeden doğrudan albüm olarak yayımlanıyor. Pilote'la ilişkimiz kesileli on yıl oluyor.

* İsterseniz yine yıkılmış duvar, sonrasında hortlayan milliyetçilik ve Yugoslavya diyelim. Siz bir yugoslavsınız Bay Bilal. Yugoslavya halen kanamakta olan, hatta oluk oluk kan akan bir yara. Ve bir de, acaba tezgahta Yugoslavya üzerinde bir çalışma var mı?

BİLAL -Yugoslavya meselesinden söz etmek çok zor ve çok karmaşık. Yalnızca milliyetçilik değil, dincilik ve katı dincilikten de söz etmek gerekir. Ama Pierre'le zaten milliyetçilik ve totalitarizm konusuna değinen pek çok çalışma yaptık. Çok uzun zamandan beri zaten bu konulara derin bir kaygıyla eğiliyoruz. Ne yazık ki, bizim daha önce çizdiklerimizi de maalesef doğrulamış oluyor bu son olaylar.

CHRISTIN -Daha önceki çalışmalarında, örneğin Fransa'da aşırı sağın temsilcisi Le Pen'e yönelik bir öykü yazdım. Bu bir mücadele meselesi ve çizgi romanın bu mücadeleye katılması gerektiğini düşünüyorum.

* Çizgi çizmeye günde ne kadar zaman ayırıyorsunuz ?

BİLAL -Genellikle çizmeye beş saatten fazla zaman ayırmam. Benim ortalama kapasitem bu. Bir renkli sayfayı onbeş saatte yani yaklaşık üç günde tamamlıyorum. Bu aralar çizgi-roman öyküsü ya da film senaryosu yazarken bazen bir iki cümle için 2-3

saat verdiğim oluyor. Yazı yazarken değişik süreler söz konusu, ama çizerken bu beş saat neredeyse değişmez bir kural benim için.

* Peki Bay Christin, senoryalarınızı kısa bir özet olarak mı, yoksa kare kare bütün diyalogları belirlenmiş bir yapıda mı hazırlıyorsunuz?

CHRISTIN -Önemli bir nokta. Değişik, birden çok çizerle çalıştığım için birden çok yöntemle çalışıyorum. Enki için bir şey yazacaksam, ona göre hazırlıyor ve yazıyorum. Bir başkası için de onun özelliklerini dikkate alarak hazırlıyorum. Bir senaryoyu, bir çizerden bir diğerine göre değiştirmiyorum. Bu çok tayin edici bir çalışma tarzı. Ayrıca, çizerle uzun teknik hazırlık tartışmalarımız olur. O ne istiyor, ne düşünüyor, nasıl düşünüyor, ortaklaşa tartışırız. Sonra da samimiyet ve profesyonellik derecesine göre, ki ben yaklaşık 15-20 senedir çalışıyorum, artık birçok çizeri çok iyi tanıyorum ve bu nedenle pek sinopsis hazırlamıyorum. Ama genç bir çizere, yani mesleki olarak genç bir çizere ayrıntılı bir senaryo hazırlarım. Böylece o kendini daha güvencede hissedebilir.

* Fransa'da bundan bir süre önce Katoliklerin ve muhafazakar kanadın pornoya ve politik mizaha ya da çizgi-romana karşı başlattıkları bir kampanya olduğunu duymuştuk. Neydi bu meselelerin aslı?

BİLAL ? Evet, bir yayınevi vardı. Onu Katolikler satın aldı. Genel olarak eski değerlere dönüş var. Aile, kilise filan yeniden önemli hale geldi. Ama bu d' Argaud Yayınevi meselesi biraz özel bir durumda galiba. Basın da yazar ve çizerleri destekledi bu konuda. Aslında bir kadın çizerleydi dertleri. Ya da öyle olmalıydı demek daha doğru... Çocuklara yönelik şeyler çiziyordu ve son derece anti-Katolik mesajlar veriyordu. Ama yayınevini satın alan bu adamlar, o derece sersemlerdi ki, çizgileri çok sevimli olduğu için ne yaptığını anlayamadılar. Böyle bir sistem Fransa'da bir daha işleyemez.

* Satışları etkiledi mi bu gelişmeler, kampayalar?

BİLAL -Hayır aksine. Bu durum bizim albümlerin satışını arttırdı bile diyebilirim size.

* Son olarak bu kısa ziyaretiniz sırasında Türkiye'deki çizgi-roman ve mizah dergilerinin ve çizerlerin yapıtlarıyla ilgili bir izleniminiz oldu mu?

CHRISTIN -Bu sabah bir dergi gördüm. Ama ben aşağı yukarı yirmibeş yıl önce Türkiye'ye gelmiştim. Benim görebildiğim şahane bir gelişme var. Teknik olarak özellikle gazeteler de teknik olarak çok ilerlemiş durumda.

BİLAL -Ben Türkiye'yi yeni yeni tanıyorum. İki yıldır falan. Profesyonel düzey oldukça iyi. Baskı kalitesi, çizgi kalitesi de öyle. İtalya'da, İspanya'da çizgi romanın ilk çıktığı dönemdeki kaliteyi hatırlatıyor bana. Türkiye artık bence, Avrupa çizgi-roman dünyası içinde yer alıyor.★

Kemal Gökhan GÜRSES
15 Kasım 92' tarihli Cumhuriyet

GOLDFISH

MURAT SAYIN

SON

ERO... ERO... ıhh

ERO ERO ADI MİLO...

Uzun bacaklı, mükemmel kalçalı o güzel kadınlar... Umarsız, sınırsız ve nefomania kadınlar. Hayır başım ağrıyor. Bugün muayyen günüm olmaz demeyen kadınlar. Çizgi romanların kadınlarından bahsediyorum. Sımsıkı, taş gibi, dimdik... rol yok, taklit yok...

Meraklıları hatırlarlar **Alex Raymond**'un o güzel, hoş, otuzlu yılların imaj kadınlarını, seksi ama ölçülü, fedakar ve sadık masum cıvırlarını veya **Turhan Selçuk**'un etine dolgun, yuvarlak hatlı, uzun saçlı dilberlerini... Çilingir sofralarında gerdan kırıp, göbek atan kısrak kalçalı hatunlarını, **Karaoğlan kızlarını** ve ıhh demeyen **Bayırgülünü**... örnek çok ama heyhat! günler ne kadarda çabuk geçiyor. Birileri çocukları büyütüyor, vizitalar, kaldırım serçeleri ve ilkler başlıyor.

Neyse biz uzun bacaklı, mükemmel kalçalı o güzellere dönelim. Geçen yıl ortalarında kabaran malum iştahlı erotizm dalgalarında ülkemize bir yıldız düştü. O kadınların dilinden, o yuvarlaklarından nasiplenmiş usta fırça, Milo Manara Türkçe'ye girdi. Üç albümü aralıklarla satışa çıktı. Tutuldu da! İyi, kötü yerini bulan çeviriler ve el mahkum (!) sansürleriylede olsa taze muritler toplayan çalışmalar oldular. İkincisine göre daha keyifli ve içinde mizahı barındıran **La Declic** daha önce de **Kemal ARATAN** tarafından dergisinde Çıt adıyla uyarlanmışşı (!) Ansiklopedi savaşlarından hesabına düşeni alan Milo şimdilik Türkçe'de sustu. Ancak yurt dışında yıllardır erotizm prensliğini koruyor.

Milo 1945 doğumlu, bir İtalyan, mesleğe underground dergilerinde çalışarak başlamış. Aslında daha öncesi fotokopi dergiler. (Bugün onlar anormal para ediyor) Murşid nefesi 1969 da harlanıyor. İlk çizgiler pek hoş değil... kadınları **Fellini** fantezileri taşıyan türden fazla etine dolgun şeyler... **Genius** adlı bir polisiye çalışma yapıyor. Pek ses bulamıyor. Erotik çizgilere ara verip westernler çizmeye başlıyor. Kazandığı parayı akıllı uslu işlere yatırmayıp dergilere çıkartıyor, batıyor sonra yine cıkartıyor, yine batıyor. O katagüllede ustası **Hugo Pratt**'ın gölgesinde huzur buluyor. Pratt'tan anlatım teknikleri ve kurgu açılımlarını öğreniyor. Otuzuna geldiğinde ünlü Fransız çizeri **Moebus**'u taklit ettiği söyleniyor (Ah şu eleştirmenler) **Ape** (Maymun) adlı çalışmasıyla 1976 yılında dikkat çekiyor. Aynı çalışma yıllar sonra İngilizce'de **Heavy Metal**'de dünya vitrinine çıkmasına yardımcı olacaktır. Çizgisinde ve senaryo düzeyinde gösterdiği estetik kaygılarla Fransızlar tarafından Fransa tarihi çalışmasına çağrılıyor. Bu arada Hugo Pratt'la ön hazırlığı iki yıl süren **İndian Summer** (Kızılderili yazı) adlı bir çalışmayı tamamlıyor. (1982) Manara bu çizgi roman şahaseriyle sanat yaşamında gerçekten zirveye ulaşıyor. Pratt'ın başarılı senaryosuda türün içinde farklı bir anlatım süreci başlatıyor. Eseri oluşturan 800 karenin yaklaşık yarısı yazısız (veya off-voice) olarak kullanıyor. Anlatım üst yazıdan çok resme yükleniyor. Öyküdeki hasta ruhlu ilişkilerin sapkın çağırışımları ayrı bir ilgi görüyor. 1983 'de kendisine uluslararası bir popularite kazandıran Le Declic yayınlanıyor. Burjuva yaşantısını hicveden öykülerine de böylece giriş yapıyor. Eser filme çekiliyor (1985) Manara filmin

hard-porno özellikler içermesinden hoşlanmıyor (Yıllar sonra da hoşnutsuz olarak devam çalışmasını yapıyor. Daha da açılıyor (!) yayıncıların istediklerini veriyor) 1986'da o başarılı espri düzeyini **Le parfum de l'Invisible** ile sürdürüyor. Sonra **Candide Camera** ve **Dies Irae** geliyor. Farklı adlarla sürdürdüğü çalışmalarında iki ayrı kahramanını sürekli kullanıyor. Biri Alain Delon ile kendisinin karışımı olan **Guiseppe Bergman** diğerini ismini bal kutusundan alan **Honey**... Ben sizi düşünerek Honey'den bahsedeceğim. Honey hoş bir sarışın ama aptal değil... Cesur bir kız ama biraz da terbiyesiz malum orasını burasını hiç saklamıyor. Hele sana neden bal diyorlar diye soran yakışıklıları merakta bırakmıyor. Bal gibi işini biliyor hınzır..

Manara bir Fellini hastası... Onun filmlerine ilginç göndermeler yaptığı sayısız kısa öyküsünden sonra sonunda Fellininin tamamlıyadığı **Trip to Tulum** adlı film çalışmasını çizgi roman yaptı. Bu sofistike albüm en az Indian Summer kadar sükse yaparak klasikler arasına girdi. Manara bugünlerde "Büyükler için" çizgi filmler hazırlıyor. Onun için yeni bir uğraş, medyada onun populer ismiyle bu çalışmalara ilgiyi pompalıyor. Biz henüz nasıl bir çalışma olduğunu göremedik. Çizgi film apayrı bir uğraş gerektiriyor. Yıllar önce Moebius denemiş, keyifli çalışmalar çıkartmıştı. **Frazetta** ise eleştirmenlerce beğenilmemişti. Bilmiyoruz Manara ne yapar? Bizim derdimiz yeni çizgi romanlar yapması.

Belki ilgilenenler olacaktır. Mananın İngilizce albümleri 10-20 dolar arası fiyatlarla aşağıdaki adresten temin edilebilir.

Catalan Communications
43 East, 19th Street
New York, NY 10003
USA

Şimdi de size tavsiye edebileceğim Manara albümleri; **Perchance to dream, An author in search of six characters, Indian Summer, The adventures of Guiseppe Bergman, Hidden Camera...**

Sevgilerimle, **Steinbeck**'te çizgi roman okuyordu. Yeni erotizm yazılarında buluşmak üzere! ★

Levent CANTEK

FELLİNİ VE MANARA
SON BÖLÜM veya EBEDİ DÖNÜŞ

Riminili büyücünün megolomanyası ve muhteşem doğasını ele alırken, sinemanın ve çizgi romanın ikiz kaynaklarına dönmeliyiz. Resmi tarihler kendilerini şöyle anlatırlar : Lumiére kardeşler tarafından yapılan ilk film "Fabrikayı terkeden işçiler" 28.12.1895'te Paristeki Grand Café'de gösterilirken, Richard F. Outcautt'un Yellow Kid adlı çizgi romanı 7.7.1895'te New York World'un pazar baskısında yayınlandı. Her ikisi de imajlarla anlatıyordu, biri durgun diğeri hareketliydi. Her ikisinin bir araya gelmesi de daha sonraki bir buluşla oldu; Animasyon.

Federico Fellini çizgi romanları daima sevmiştir. Doğum yeri Romany'den Roma'ya yaptığı yolculuk onu L'avventuroso'nun yayıncısı olan Nerbini'nin evine Floransa'ya getirdi. bu dergi orijinal halinden daha renkli basılan Amerikan çizgi romanlarını İtalyanlarla kaynaştırıyordu; Alex Raymond'un Flash Gordon'u, Gizli Ajan X-9, Jungle Jim; Lee Falk ve Phil Davis'in Mandrake'si, Lee Falk ve Ray Moore'nin Kızılmaske'si ve diğerleri hep bu dergideydi.

Kültür Bakanlığı bu çizgi romanları İtalya'da yasakladığında, sayısız Fellini efsanelerinden birine göre Federico yetenekli Toppi tarafından çizilen Flash Gordon'un yerli versiyonu için senaryo yazıyordu.

Benim zamanımda bu öykülerin Fellini tarafından çizildiğine dair bir söylenti vardı. Fellini'nin her yaptığı işte grafik metin çok büyük bir önem taşır. O beğeniyle inceler, onları yanlış bir anlamaya yer vermeyecek şekilde kullanır.

Tuluma Yolculuk yukarıda anlatılan 1938 yılından değil, 1965'ten kalmıştır. Aynı yıl Fellini yapımcı Dino de Laurentis'e **"G.Mastornanın Yolculuğu"** adlı bir film projesi öneren uzun bir mektup yolladı. "G" Guiseppe içindir. Guiseppe Mostorno tipiye yakalanmış bir uçakta bulunan müzisyendir (viyolenselist). Uçakta panik vardır, pilot kontrolü kaybeder. Fakat birdenbire doğaüstü bir sakinlik uçağın etrafını sarar ve onları büyük bir Gothic kilisenin gölgesindeki bilinmeyen bir şehin alanına indirir. Bir polis kamyonu yolcuları hatları kesik olduğundan hiçbir telefon konuşmasının yapılmadığı bir motele götürür.

Sayısız yanlış anlama ve düş kırıklığından sonra, G. Mastorna öldüğünü anlar. G. Mastorna'nın Yolculuğu, mezarın ötesinde yapılan bir yolculuktu. Bu boş inançlı De Laurentis'i çok üzdü. Sonraki gelişmelerde onun batıl itikatlarını doğruladı.

Hazırlık aşamasında, De Laurentis talihsiz konu materyalini kınarken, film etkileyici bir şekilde bozguna uğradı. Halatara, aksiliklere ve çeşitli beklenmedik güçlüklerle karşılaştı. 1966 yılında filmin bitiriş dokunuşları yapıldığında Fellini kötü rüyalar görmeye başladı. Köln katedrali film için ilham aldığı yer, birkaç saniye içinde taş taş Fellini'nin çevresine yıkılıyordu. Başka kötü rüyalar sürdü ve sonunda Fellini filmi sürdürümeyeceğini yapımcı Laurentise bildirdi. Yapımcı masraflar ve ziyanlar için 11 milyar liret istedi. Çeşitli aracılar uzlaşma talebiyle araya girdiler. Fellini'nin çizimlerini ve hayalindeki yaşamı ile ilgili yorumlarının bulunduğu kitabı bu keder, hayalden kurtulma ve kızgınlık dönemine inandırıcı kanıtlar taşır. 1967 yılında Fellini giderek hastalandı ve mutsuzdu, bir kliniğe yatırıldı. Bu ani rahatsızlık üzerine şüpheci De Laurentis mali danışmanlarını Fellini'yi görmeye yolladı. Danışmanlar üzücü haberle geldiklerinde yapımcı bir hayli kederlendi. Fellini tekrar günlük hayata döndüğünde Sergio Leone filmlerinin zengin yapımcısı Grimaldi ona yapımcısı olmak istediğini ve geçmişteki tüm borçlarını üzerine alacağını söyledi.

Grimaldi başka filmlerin yanısıra "G. Mostorna'nın Yolculuğu" filmini de çekmek istiyordu, fakat filmin kötü şansına inanıldığı için proje iptal edildi. Ancak yasak bölgelere yapılan yolculuk fikri Fellini'yi sürekli cezbediyordu. 1967 yılında "Ölülerin Ruhu" adlı filmin **Toby Dammit** adlı episodunda Mastorna'nın Yolculuğu unsurlarıyla karşılıyoruz. Fiumicio'nun gerçek olmayan alaca karanlık içinde yolculuğu anlatılır. Uçaktan inip başka bir dünyadan geldiği sanılan bir kalabalığın ortasına çıkar. **Satyricon** bu yüzyılda mecazi hayalcilikle yapılmış üçüncü büyük yolculuktur. İlki 1905 yılında Sunday New York Herald'da Winsor Mc Cay'ın Little Nemonun rüyalarının alt bilinç çağrışımlarının anlatıldığı Freudvari öyküleridir. İkincisi; 1934 yılında Alex Raymond King Features Junday'de Flash Gordon öyküleriyle bir büyük yolculuğa daha başlandı. Üçüncüsü 1969'un yozlaşmış Romasında Küçük Nemonun Slumterlandı ile Flah Gordon'un Mongo gezegeni arasında geçer.

Fellini'nin her filminde G. Mostorna'nın Yolculuğuna bir gönderme vardır. Trip to tulum gibi ertelenmiş bir filmin yerine geçen kitabında olduğu gibi bu imalar sürer gider. Güzel sarışın Riminili Sihirbazın şapkasını kurtarmak için Cinecitta'da havuza atlar ve kendisini kaderini belirleyecek olan uçağın önünde bulur. Bu yeniden başlayan korkunç bir yolculuktur. Marcello sular altındaki uçaktadır ve terbiyesiz çocuk oyunlarındaki aynı ismi taşımaktadır. Snaporaz; Fellini bu ismi ona "Kadınlar Şehri"ndeki yolculuğu için vermiştir. Bir tek farkla; Milo Manara Raphael'den aşk konusunda esinlenmiş, kendisinin daha önceki kariyerinin tahammül edilmez güzelliğine münzevi bir şekilde bağlanmışı (ki o tarihlerde kendisi ve Sophia Loren dünyanın en dayanılmaz çiftiydi). Bu grafik öykü Manaranın mantıksız, artist olarak değişen kariyeri için uzun zamanda ulaşılması beklenen bir çizgiydi. Ve Fellini içtenlikle ve suç ortaklığıyla sözleşme imzaladı. Aralarında büyük dost Vincenzo vardı, Vincenzo Mollica, ki onsuz Tuluma yolculuk istenildiği gibi olamazdı. Fakat sonra oraya varıldı mı ? Eğer ulaşıldıysa bu yolculuğun bittiği anlamına mı geliyor ? Hala oluyor mu ? Tekrar başlıyor mu ? Kim bilebilir ?

"Ve gemi yoluna devam eder"in beş ya da altı sonu vardır. Gemi varacağı yere gider ve yine açılır. "Ayın Sesi"nde olduğu gibi limana yanaşmak bile gerekmeyebilir. ★

Orosto del Buono
Derleyen : Mustafa YALÇIN

Fel...

O yıllardaki dostlarım, Nerbini yayınlarının gazetecileri ve çizerleriydi. 420'nin dışında Buffalo Bill'i ve öteki çocuk gazetelerini yayınlıyorlardı. İtalya ile Amerika arasındaki siyasi gerginlikten sonra oradan gelen karikatür bandları, bu arada Mandrake ve arkadaşları yasaklandı. Bir gösteriş budalası olan ben, Raymond ve Falk'un öykülerinin uyarlamasını sürdürmeyi kabul ettim. Toppi ise grafik tarzlarını geliştirerek onları taklit ediyordu. Bir eleştirmen kılı kırk yararcasına yaptığı incelemenin sonucunda, bütün bu İtalyan tarzı bandların benim özgeçmişimin en uyduruk bölümlerinden biri olduğunu ileri sürmüştü. Ne diyeyim belki de öyledir. ★

Fellini Felliniyi Anlatıyor
Afa Sinema, syf. 35-36.

"SÜPER HERO" EKOLÜ

Ayrı bir tür olarak doğuş, gelişim ve olgunlaşma süreçlerini 1930 ve 40'lardaki ÇR yayınlarının gelişimine paralel olarak yaşayan Süper Kahramanlar, amerikan ÇR'ının 50 yıldır değişmeyen temel unsurlarından birini oluşturmuştur.

Aslında ABD 'de dergi şeklindeki ilk yayın 1933 'de, daha önceden çeşitli gazetelerde yayınlanan bantların tekrar bir basımı şeklinde gerçekleşti. Tek bir konu üzerine kurulu ve özgün bir materyal içeren ilk dergiyse yayıncıların elinde yeniden basılacak gazete bantlarının tükendiği bir dönemde, '37 'de yayınlanan Detective Comics oldu. Daha sonra DC Comics adını alacak olan National Comics tarafından yayınlanan bu dergiyi Haziran '38 'de gene aynı şirket tarafından piyasaya sürülen Action Comics izledi. Daha ilk sayısından itibaren büyük ilgi gören bu dergideki Superman'ın karşısına '39 'da Detective Comics'in 27. sayısıyla Batman çıktı. Bu tarihten sonraki gelişmelerse "Popüler ÇR Kültürü"nü oluşturdu.

Süper Kahramanlar :

Birer simge olarak değerlendirildiğinde Süperman ve Batman, Süper Kahraman tipinin iki zıt yüzünü temsil etmektedir: aydınlık ve karanlık, tanrı ve insan, doğuştan var olan yetenekler ve çalışarak elde edilen yetenekler.. sonraki yılların Marvel Comics'i o yıllardaki Timely Comics'in '41 'de yayınladığı Captain America'ysa vatanseverliği yansıtıyordu. Onun da etkisiyle o dönemdeki bütün kahramanlar II. Dünya Savaşı'na katılarak Amerikan halkının moralini düzeltti. Böylece "comic book" trajları milyonlara fırladı.

Ancak savaştan sonra, okurlar bu tür dizilerden sıkılmaya başlayınca yayımcılar çareyi korku türüne sığınmakta buldular. Tabii bu da çok uzun sürmedi '50'de Amerikan Senatosu bu türdeki dergileri "kamu ahlakına aykırı" bulunca, o dönemin sendikal şirketleri (Marvel, DC, King Features, vs.) kendi aralarında birleşerek bir tür "oto-sansür" uygulamasına geçtiler. Böylece o tarihten sonra yayınlanan bütün ÇR dergilerinin kapağında "Comics Code Authority" nin damgası bulunmaya başladı.

Bu gelişmelerin ışığında Amerikan ÇR 'ında iki önemli değişiklik yaşandı. Bir taraftan Süper Kahraman'lar yeniden eski rağbetlerine kavuşurken, diğer taraftan da "underground" denilen ve sendikal şirketlerden bağımsız olan, yayım hayatlarını kendi çabalarıyla sürdürmeye çalışan yüzlerce dergi ortaya çıktı.

Süper Kahraman Rekabeti ;

'50 'li yılların ikinci yarısında DC, tozlu raflarda beklemekte olan birçok projeye "olur" deyince, piyasayı ondan kapmak isteyen Marvel'le ciddi bir rekabete girişmiş oldu. Ancak Marvel'in Stan Lee gibi bir kozu vardı ve bu yazar/editör sayesinde Marvel Comics'in Altın Çağ'ı başlıyordu.

Lee, DC'nin vakur ve erdemli kahramanlarına karşılık, soap-opera'lardan etkilenmiş yapıtlarına hafif bir komedi unsurunu ekliyor ve ilk olarak '61 'de Fantastic Four'u yaratıyordu. Bir yıl sonraysa ilk ÇR anti-kahramanını, Spider Man'i ortaya çıkarıyordu. Spider Man özellikle '68 'lerde bütün bir öğrenci gençliğinin simgesi haline geliyor, diğer kahramanlardan farklı olarak "süper kötü" lerle değil, kendi kişisel sorunlarıyla savaşıyordu.

Asıl adı Stanley Lieber olan Marvel'in bu temel "Adam"ının yarı realistik öykülerini onunla birlikte çalışan başka bir efsane adamın, Jack Kirby'nin güçlü, dinamik, hareketli çizgileri dengeliyordu. "Kral" Kirby'nin tipleri evrenin fonunu oluşturan yaratıklara karşı çarpışan mitik kahramanlardı. '70 'de Marvel'i terk ettiğinde Kral, arkasında günümüze dek yaşayacak bir stil bırakmıştı.

DC için çalışan Neal Adams'ın çizgisi Kirby'nin abartılı stilinin tam zıttıydı. Onun kalem ve fırçayla çinileme stili Adams'ın Milton Caniff'in gerçek varisi olarak kabul edilmesini sağlamıştı. Adams'ın teknikleri bu süper kahramanların fantazi dünyasına uyarlandığında onların görsel olarak kendilerinden öncekilere oranla çok daha gerçekçi, inanılır olmalarını sağlıyordu. Adams onları gelişmiş yüz ve duygu ifadeleriyle donatıyor, perspektif ve anatomideki ayrıntılı ve titiz çalışmasıyla bu karakterleri yumuşak akıcı hareketlere sahip kılıyordu. Adams'ın en büyük başarısı '60'larda bir TV dizisinin batağına saplanmış olan Batman'i tek başına kurtarmayı başarıp, ona özgün kişiliğini geri vermiş olmasıydı.

'70 'lerde Adams'ın stili bu alandaki genç yeteneklere bir model oldu, onların kendi stillerini bulmalarına olanak sağladı. Bugünkü çizerlerse bu modele tepki olarak realizmin sınırlarını zorlayarak, hatta sürrealizme, yani gerçek dışılığa kaçarak daha illüstre çizim tekniklerine yöneliyorlar. ★

Kosta CERAN

Teksas mı Dallas mı ?

Bugün gazetesinde bir haber yayınlandı:

Ankara'da İl Halk Kütüphanesi bir araştırma yapmış. Günde en fazla üç-beş çocuğun gittiği kitaplığa çizgi romanlar almışlar.

Prof.Nilüfer Tuncer'in önerisiyle alınan **Teksas, Tom Miks, Red Kid** gibi çizgi romanlar en görünür raflara yerleştirilmiş.

Sonuç şaşırtıcı :

Bir ay içinde kütüphaneye devam eden çocuk sayısı 800'ü bulmuş.

Resimli romanları bitiren çocuklar, diğer kitapları, romanları, hikayeleri okumaya başlamışlar.

Prof.Tuncer çok doğru bir iş yapmış.

Çizgi romanlar, okuma zevkini tetikleyen anahtar kitaplardır. Uçsuz bucaksız zevkli bir düş evreninin kapılarını açarlar.

Günümüzde yazılarını okuduğunuz bir çok yazar işe Teksas, **Tom Miks** ile başlamıştır. Türk aydın kuşaklarının ilk okuludur bu kitaplar.

Çelik Blek'le tanıştığım günü hiçbir zaman unutmayacağım.

Kızılay'daki bir gazetecide gördüğüm Teksas cildini sırf meraktan almıştım. Daha önce hiç duymadığım ve 50 kuruş ödeyerek aldığım bu kitap, yepyeni ve sonsuz zevkli bir dönemin başlangıcı oldu.

Kırmızı ceketli İngiliz askerlerinin karşı koyan ve zayıfları koruyan sarı saçlı, kürk şapkalı Çelik **Blek** en büyük kahramanımızdı.

Onun arkadaşı küçük Rodi'ye imrenirdim.

Çilli Rodi, Prof. Oklitus'la birlikte aşırdıkları **"turta"**yı bir kaya arkasında gövdeye indirirken yakalanır. Ve kendisini kıskıvrak tutan kırmızı ceketlinin elinden çırpınarak kurtulduğu yetmiyor gibi bir de onun dizine tekme atardı.

Çelik Blek'in, zalimlerin suratına patlattığı her yumruktan garip sesler çıkardı: Smack, pack, tock gibi....

Bütün bu sesleri "C" harfini kullanarak okurduk. O dönemde kolejde İngilizce öğrenmemize rağmen, bu kelimeleri İngilizce telaffuz etmek aklımıza gelmezdi.

Yüzbaşı **Tom Miks** ise bir başka alemdi. Kötü niyetli **General Kalavera**'yı yenen kahraman **Nevada Rancer**'lerinin sevincine katılır ve onların yuvaları olan **Kulver** kalesine birlikte dönerdik.

Kahraman Tom Miks'in, albayın kızı **Suzi**'yi görünce yüzü kızarırdı.

Yay bacaklı **Konyakçı** ve şişko **Doktor** hep bir fıçı konyak bulur ve zom olurlardı.

Aydınların, **Turgut Özal'ı Red Kid** okumakla suçlamasına hep şaşırmışımdır.

Dışarıda **Lucky Luck** adıyla bilinen bu enfes çizgi roman, kendi türünün en sofistike örneğidir.

Bana göre **Red Kid** okumak son derece zevkli ve anlamlı bir alışkanlıktır.

Resimli romanlar içinde dünya çapında tanınanlar **Lucky Luck** adıyla bilinen **Red Kid** ve **Ten Ten** 'dir. İkisi de Belçika yapımıdır.

Eskiden **Teksas, Tom Miks**'i herkesin bildiğini sanırdım. Yıllar geçtikçe anladım ki, bir İtalyan firmasının bastığı bu güzelim çizgi romanları sadece biz biliyoruz.

Benim yaşımdaki Türk aydınlarının çoğu işe **Pekos Bill** ile başladı. Sonra **Teksas, Tom Miks, Kinova, Red Kid** ve **Ten Ten**'le devam etti.

Zagor ve **Swing** çağı bizden sonraydı.

Biz o dönemde **Jack London, Panait İstrati, Hemingway, Dos Passos** okuyorduk.

Daha sonra **Plekhanov**'lara, **Kafka**'lara, **Sartre**'lara geçtik.

Ve devam edip gidiyoruz.

Bilmem yanılıyor muyum ama; Teksas'la yetişen kuşaklarını, **Dallas**'la yetişen kuşaklardan daha şanslı olduğunu düşünüyorum. ★

Zülfü LİVANELİ

HERKESİN MÜZESİ KENDİNE !

Batman'da hayat farklıdır. Küçük katiller sabah ezanında çıkar sokaklara.... Hedefe arkadan yaklaşıp tek kurşun sıkılır. Gören olmaz, duyan olmaz Küçük katil okuluna gider, hayat sürer. Ancak bütün katagüllede farklı şeyler yapmaya, sanatla uğraşmaya çalışan insanlarda vardır. Ne olursa olsun direnen sanatın doğasındaki barışı, umudu, kardeşliği taşırlar yüreklerinde...

Özcan Tos o delilerden biri. Bir kaç yıl kadar önce bir müze iddiası ile çeşidi dergilerde duyurular yapmış, kendi çapında ilgi de görmüştü. Bizde ilgilenmiştik. Zira müze çizgi roman müzesiydi. Serde delikanlılık yürekte aşk vardı. Bir çok arkadaşımız adına ona birşeyler yazdık. Onun müze düşüde farklıydı.

Ya da bizim beklediğimiz gibi değildi. Biz Özcan Tos'la pek anlaşamadık. Ona sorduğumuz bazı soruların karşılığını alamadık ya da aldıkta bizim sorduğumuz soruların cevabını alamadık. Mektuplaşarak yaptığımız ve cevabını alabildiğimiz sorulardan oluşan kısa bir röportajı sunuyoruz. Eğer Özcan Tos'a ulaşmak isterseniz adresi şöyle Özcan Tos, RK 42, Kozluk 72400 BATMAN

- Bir "müze düşü" anlam olarak "düş"ü aşabilecekse bazı Materyal+Para ve Mekan gibi bazı hayati gereksinimlere ihtiyaç olacaktır. Bunları nasıl temin etmeyi düşünüyorsunuz ? Bu müze nerede açılacak? Nasıl finanse edeceksiniz ?

Müze denilince ben hemen resmi kanalı bulunan, turizme gelir kaynağı olan bir yapılanmayı düşünmedim. Sanatın her dalında bireylere özgür açılımlardan söz edilmekte. Klasik müze anlayışını onaylamıyorum. Düşüncede uygulamada hep yenilik diyorum. Evet resimli roman tutkum oldu. İkinci olarak farklı bir konuya, az yer verilen konulara girdim. Müze düşüncemde mutlaka farklı olacaktır. Çağrıda

bulundum. Arkadaşlarla bir grup oluşturup tartışabilirdik. Devlet desteği istemi ağır basıyor olunca bunu devlete bırakırdık zaten...

- Müze yabancı yayınlarıda içericek mi? Bu konuda araştırma yaptınız mı ?

Arşiv düşüncem de öyle. Resmi Kanalı bulunan bir arşiv düşünmedim. Sanatım her alanını resmi kanalların, akademik çevrelerin ve bu çevrelerin oluşturduğu derneklerin çapına başlı başına bırakmamak gerekir diyorum. Daha olumlu, yeniliklerle dolu çalışmalara destek verenler çıkacaktır, umut kesilmemeli, öyle ülkeler vardır.

- 1989 yılında Resimli roman üstüne bir yazınızın onaylandığını yazmışsınız. Kime onaylatıldı ? Böyle çalışmaları onaylayan (!) biri, birileri ya da bir kurum mu var?!?!!

Resimli roman çalışmalarımı onaylayacak resmi kurum, kuruluş ya da yetkili tanımıyorum. Ancak mutlaka belgelemem gerekiyordu. Ben şu tarihte böyle bir araştırma yazısı yaptım diye. Notere gidiyorum, veriyorum yazımı, bir keyfiyet bu. Bir nüshasını bırakıyorum ve belgeledim bu yoldan.

Sanat bireyin ellerindedir. Geçmişte bireyin ellerinden çıktı. Resmi kurumların yönlendirmesi ile çalışmalar tıkanır, sanatsal değerlerde gelişmeler etkilenir. Özgürce çalışmalardır bunlar. Desteklenmeli elbette, herkes tarafından, devlet tarafından. Tüketimine de olanak tanınmalı. Bunu demekle şunu ayırmak istiyorum, devletin kurumlarında akademik çevreler etkili, onların da dernekleri onların keyfiyetine bırakılmamalı... Elbet devlet desteği de bulunmalıdır. Ancak tüketimi, sunuluşu için olmalıdır bu.

Bütün bu düşüncelerimden sonra böyle bir araştırmanın tanıtımına sıra gelmişti. Önce duyuru yapmış oldum. Bu kez işte çalışmamın basılmasını beklemekteyim. Okura böyle ulaşabilirim.

- iyi bir koleksiyoncu olduğumu sanıyorum. Bu işle uğraşmış uğraşan amatör ya da profosyenel sanatçı veya koleksiyoncuların çoğunu tanıyorum. Özellikle koleksiyoncular bir anlamda fanatiktir. Sahip olma tutkusu her türlü ilişkinin üzerindedir. Koleksiyoncuları bu işe nasıl razı edeceksiniz? Örneğin ben elbette size yardım etmek isterim ama özenle koruduğum koleksiyonumu neden size vereyim? Çizgi romanla ilgisini bilmediğim, bu işe olan saygısını bilmediğim gelip geçici bir heves içinde olabilecek birisine neden vereyim? Belki bütün bunları değiştirebilecek tek şey sizin ÇR ile ilgili çalışmalarınız, öncelikle onları okumamda fayda olacağını sanıyorum. Sizi ve sizin bu işe olan saygınızı, kültürünüzü böyle ölçebilirim.

En ucuz yolu da bu zaten. Araştırmamı okumak istedi yazan arkadaşlar... Ancak tek tek yazmam çok zor. Üstelik daktilo bile uzak şu anda bana. O halde tartışmalara açmak için onu basına götürmeyi hedeflemiştim. Bekliyorum. Size de bu olanaklarla ulaştırabilirim yazımı

- Koleksiyonunuz ne boyutta ?

Koleksiyonum 1940'lardan günümüze kadar geliyor. Elbette ne bulduysam onu almadım. Bilinen yerli-yabancı "belli imajların kahramanları" diyebilirim. 1930'lara uzandığında bendeki örnekleri tam sayfa (ancak bu tek oluyor) çizgi-bantlar diye adlandırılan çalışmalar.. (....)

Özetle müze düşüncemde belli kalıpları düşünmedim bile. Diğer koleksiyonların sergi yapmasını bekliyorum. Birde bir küçük toplantı ile (fotokopi ve fotoğrafları ile -yıpranmayı önlemek için) açıklığa kavuşturmak istiyorum. Ancak fotokopi, el yazması, daktilo, ozalit tümü de bana oldukça uzak ve olanaksız gönderi türleridir. Ancak evimde arkadaşlara toplantı ile açıklıyorum. Gönderi yapamam. Basın yolunu daha kolay buluyorum. ★

......

Koloni'nin notu : Sorulan sorulara verilen cevaplar üzerinde kendi isteğimizle oynanmamıştır. Sorulan sorular ve cevaplar bunlardır. Kurguda eklektik bir düzenleme yapılmamıştır.

DERGİNİN DELİSİ*

Hani çocuğunuz vardır veya bir yakınınız mesela babanız, hataları vardır. Sizi sinir eder, kıldır, tüydür. Ama yine de onu seversiniz, atsanız atılmaz, satsanız satılmaz. Onu eleştirme hakkına da bir tek siz sahipsiniz. Kem gözlere, tenkitlere dayanamazsınız. karşı çıkarsınız. Ne de olsa o sizindir. Çirkindir, kötüdür, eblektir ama sizin parçanızdır. Kıyamazsınız. Bizim çizgi roman dergileriyle olan ilişkilerimizde böyledir. **Rr** çıkar, iki kapakta birbirinin aynısı dersiniz. Bu Madonna ne ? Bu medyum ayağı ne ? Nasıl oluyor da derginin ağzına sıçıyorlar, batacaklar diye gak guk gevelek muhabbet şey edersiniz. **Zeplin** çıkar iyi de niye genel çizim yapmıyorlar. Hatır işleriyle değirmen dönmez falan hem sonra kim bu **Aydın** ? uzun saç ne ayak ! Liberatore yazımı niye çaldılar ? Murat Bozkurt Eroskopta niye Nori abiyi taklit ediyor. Kadın çizemiyor mu, çizerse kötü mü çiziyor ? **Bülent** öldü mü ? Zeplin sendromundan kurtulamıyor mu ? Sonra **Joker** çıkar. Nasıl oluyorda Oluyor'un nasıl oluyorda oluyor ilgili oluyor diye düşünürsünüz. Derkinin her sayısı tetkik edilir. Burası kıl olmuş, şurası cuk oturmuş, mesela **Levent**'in çıktığı sayı acaip güzel felan diyerek objektif saptamalarımızın içine zıçmış olup teraf falen tutmuş oluyoruz. Hem kim o ? Ne bileyim niye o ? Kıyak mı yani ? Kim bu Levent ? adammı yani.... Çal çene fan fin fon... hep yalan hep uydurma hani Joker batmayacaktı bak öbür adam haklıymış bir haftada battı. Bak öbür adam sana bok gibi para veriyor. Vefalı ve cefalı... Hani Nori abi milyar verseler Horocionun yaptığını yapmam diyordu. Aha takır tukur yapıyor. Hugo abim benim. Hımm enough ! Şimdi nereye çuf çufluyoruz... Ben aslında şeyi kastediyordum. Yani bu çocuk bizim ! Konuşuruz falan ama severiz yani... Bir şey çıksada konuşsak fan fin fon etsek, mutlu olsak, azad etsek spermleri, heyoo diye baarsak ! gülsek, eğlensek deriz. Onun için bugün çok pişmanım belki benim yüzümden kapandı o dergiler... Nazarım oldu. Çok konuştum. Alo anne ne biçim senaryo dedim. Hangi dağa çıkılıyor yani dedim. Beyond the nonsense ne saçmalık dedim. 31 Gün meselesi yaptılar dedim. Ben yaptım. Benim yüzümden kapandı o dergiler... Suçluyum. Beni affedin felan gak guk gevelek...

Zor zenaat bizimkisi (yani benim yaptığı iş) hem güldürecan hem insanları düşündürecaan, populist olmayacaann, tefekkür sahipi olcenn millet bu çocukta iş var diyecek. Sıntırken arada "hım çok doğru" gibi vecizlerde bulunacak. tartışacak hayat biz niye varız ? niye yaşıyoruz felan gibi anlamlı ve hisli takırdılar tüketecek.

Bu yazıda böyle bitecek.

Hadi bana eyvallah ! Görüşürüz felan ! Çavv mesela !! ★

Reşit İMRAHOR

* Bu delinin her hakkı mahfuzdur. Piyasada kendini satan delilerle zerre ilişkisi yoktur. Kaliteli orospudur. Hayata dair yazılar yazar. Taklit eder, acaip komiktir, güldürür.

TÜRKİYE'nin en iyi çizgi romanları

Herkes en iyileri sorar, meraktır. En iyiler konuşulur, en iyiler satılır. Belki de sırf bu yüzden her işin maganizel ağırlığı da düşünülerek en iyileri seçilir. Bizde daha sonraki sayılarda üzerinde ayrıca tartışacağımız bir en iyiler listesi çıkartıyoruz. En iyi şudur demiyoruz veya birilerini listeye almayarak farklı niyetler taşımıyoruz. Amacımız bir çeşit arşiv. Amacımız yıllar sonra araştıracaklara inceleyeceklere bir çeşit kılavuzluk yapmak. Ne demeli ? Niyetimiz kimseyi kırmak değildir.

KOLONİ

♠ KARAOĞLAN... Suat YALAZ Asya Kaplanı veya Kul Bakayın Mezarı ♠ İlban ERTEM, Milli Piyango ♠ Suat GÖNÜLAY, Deli İbrahimin Hazineleri veya Baltalar Elimizde ♠ Galip TEKİN, El-Baraka-Shanna ile Ziva-Dönüş ♠ Necdet ŞEN, Bacı ♠ TARKAN... Sezgin BURAK, Gümüş Eyer ♠ Suavi SUALP-İsmail GÜLGEÇ, Gündüz İnsan Gece Hırt ♠ Vasfi MAKSU, Yüz Yıl Uyuyan Adam ♠ Sarkis PAÇACI-Ergün GÜNDÜZ, Alo Anne ♠ Yalçın DİDMAN, Aynalı Teke ♠ ABDÜLCANBAZ... Turhan SELÇUK, Bir Köpeğin Hatıraları ♠ Ratip Tahir BURAK, Barbaroslar ♠ İsmail GÜLGEÇ, İnce Memed ♠ Gerçek Hayat Hikayeleri... Faruk GEÇ, Love Story ♠ Bülent ARABACIOĞLU, En Kahraman Rıdvan, !?!? ♠ Nuri KURTCEBE, Boyut Farkı

....

Örnekleri sizde bizde çoğaltabiliriz. Gelecek sayılarda adaylarımızı seçilme nedenleriyle birlikte tartışmaya açıyoruz. İlgilenenlere duyurulur. ★

SON YAYA

Sisli bir kasım akşamı saat sekizde kentin büründüğü o sessizliğe girmek, genleşen beton kaldırıma basmak, üzeri et kaplı çatlakları adımlamak ve elleri cepte sessizliklerin arkasından yürümek : Bay Leonard Mead'in yapmayı en çok sevdiği şey buydu işte. Bir kavşağın köşesinde durur, ay ışığının aydınlattığı dört yöne doğru uzanan yaya kaldırımlarına bakar, hangi yana gideceğine karar vermeye çalışırdı, ama aslında hiç de önemi yoktu bunun; MS. 2052 yılının bu dünyasında yapayalnızdı, ya da onun gibi birşey; sonunda kararını verir, bir yol seçer ve önüne sigara dumanı gibi buzlu hava kalıpları göndererek yürümeye koyulurdu.

Kimi zaman saatlerce, millerce yürür ama evine dönmesi ancak geceyarısını bulurdu. Yolunun üzerinde karanlık pencereli kulübeler, evler görürdü; bunun da, pencerelerin ardında ateşböceği parıltılarının belirdiği bir mezarlıkta yürümekten pek farkı yoktu. Bir perdenin geceye karşı henüz çekilmemiş olduğu oda duvarlarında birdenbire gri hayaletler ortaya çıkar, ya da mezar - benzeri bir yapının hâlâ açık penceresinden fısıltılar ve mırıldanmalar duyulurdu.

Bay Leonard Mead duraklar, başını çevirir, dinler, bakar ve ayakları yumru yumru kaldırımda hiç ses çıkarmadan yoluna devam ederdi. Çünkü uzun süre önce akıllılık edip gece dışarı çıkarken altı lastik pabuçlar giymeye başlamıştı; yoksa, topuklu pabuçlar giydiği zaman, küme küme köpekler kendisine havlayarak eşlik ediyordu, ayrıca, ışıklar yanabilir, yüzler belirebilir ve tüm bir sokak, kasım akşamında yalnız başına geçen bir biçim, yani kendisi yüzünden ayağa kalkabilirdi.

Bu akşam, yolculuğuna batı yönünde, gizlenmiş denize doğru başladı. Havada güzel, billur bir don vardı; burnu sızlatıyor, ciğerleri bir Noel ağacı gibi içten alevlendiriyordu; soğuk ışığın yanıp söndüğü hissediliyordu, tüm dallar görünmeyen bir karla örtülmüştü. Zevkle, yumuşak pabuçlarının güz yaprakları içinde çıkardığı belirsiz çıtırtıları dinledi, dişlerinin arasından soğuk, dingin bir ıslık çalıyordu, geçerken yerden ara sıra bir yaprak alıyor, seyrek lamba ışıklarında iskeletini inceliyor, paslı kokusunu içine çekiyordu.

"Hey içerdekiler, selam" diye fısıldıyordu geçtiği her eve. "Bu gece Kanal 4, Kanal 7, Kanal 9'da ne var ? Sığır çobanları nereye koşuşuyorlar böyle, ya Birleşik Amerika Süvarileri öbür tepenin üzerinden yardıma geliyorlar mı ?"

Sokak sessiz, uzun ve boştu, yalnızca, açık ovada bir atmacanın gölgesi gibi hareket eden kendi gölgesi vardı. Gözlerini kapayıp, donmuş gibi hiç kımıldamadan dursa, kendini bir ovanın ortasında, soğuk, rüzgârsız, tek bir ev olmayan, arkadaş olarak yalnızca kuru ırmak yataklarının ve sokakların bulunduğu bir Arizona çölünde düşleyebiliyordu.

"Saat kaç şimdi ?" diye sordu evlere, bileğindeki saate bakarak. "Akşam sekiz buçuk mu ? Bir sürü, çeşit çeşit cinayet zamanı, değil mi ? Bilgi yarışması ? Bir revü ? Sahneden düşen bir komedyen ?"

Ay beyazı bir evden gelen bir kahkaha mırıltısı mıydı bu ? Duraksadı, ama başka birşey olmayınca yoluna devam etti. Yaya kaldırımının düzgün olmayan bir yerinde tökezledi. Çimento, çiçek ve otların altında seyreliyordu. Gece gündüz, binlerce mil yürüdüğü on yıl boyunca, yürüyen başka biriyle hiç karşılaşmamıştı, bir kez bile.

İki anayolun kenti çaprazladığı yerde sessiz duran bir yoncayaprağı kavşağa geldi. Gün boyunca gök gürültüsüne benzer bir araba seli olurdu burada, benzin istasyonları açık, çabalayan büyük bir böcek ve bokböcekleri gibi ardı arkası kesilmeyen bir yer arayışı, egzoslardan çıkan belli belirsiz bir duman, uzak evlere doğru yolculuk. Ama şimdi bu anayollar kuru mevsimde birer dere gibiydiler, hepsi taş, yatak ve ayışığı.

Bir yan sokaktan geri dönerek evine doğru yola koyuldu. Hedefinin bir blok yakınındaydı ki bir araba ansızın köşeyi dönerek üzerine delici bir ışık konisi savurdu. Aydınlıktan şaşkına dönüp sonra da ona doğru çekilen bir gece güvesi gibi, büyülenmişçesine durdu.

Metalik bir ses kendisine seslendi :

"Ağır ol! Olduğun yerde kal! Kımıldama!"

Durdu.

"Eller yukarı !"

"Ama-" dedi.

"Eller yukarı ! Yoksa vururuz."

Polis elbette, ama ne ender, ne inanılmaz bir şey; üç milyonluk bir kentte yalnız bir tane polis arabası vardı, doğru değil miydi ? Bir yıl çağdan, seçim yılı olan 2051'den beri kuvvetler üç arabadan bire indirilmişti. Suç oranı azalıyordu; bu, sokakları dolaşıp duran tek araba dışında artık polise gerek yoktu.

"Adınız ?" ddi polis arabası metalik bir fısıltıyla. Gözlerine vuran parlak ışık yüzünden içerdeki adamları göremiyordu.

"Leonard Mead" dedi.

"Yüksek sesle !"

"Leonard Mead !"

"İş ya da meslek ?"

"Sanırım yazarlık"

"Mesleği yok" dedi polis arabası kendi kendine konuşurcasına. Işık yüzünden kımıldayamıyordu, göğsüne iğne saplanmış bir müze eşyası gibiydi.

"Öyle sayılır" dedi Bay Mead. Yıllardır yazmamıştı. Dergi ve kitaplar artık satmıyordu. Herşey geceleyin mezar - benzeri evlerde oluyor artık, diye düşündü, hayalini sürdürerek. Mezarlar, televizyon ışığıyla kötü bir biçimde aydınlatılmış, insanların ölü gibi oturduğu; gri ya da çokrenkli ışıkların yüzlerine dokunduğu, ama gerçekte onlara dokunmadığı mezarlar.

"Mesleği yok" dedi pikap sesi ıslık çalarak. "Dışarıda ne yapıyorsunuz ?"

"Yürüyüş" dedi Leonard mead.

"Yürüyüş !"

"Sadece yürüyüş" dedi ama yüzü buz kesmişti.

"Yürüyüş, sadece yürüyüş mü ?"

"Evet efendim."

"Nereye ? Ne için ?"

"Hava için. Görmek için."

"Adresiniz ?"

"Onbir Güney Saint James Caddesi."

"Evinizde hava var, değil mi, Bay Mead ?"

"Evet."

"Görüntülü bir ekranınız da var, görmek için, değil mi ?"

"Hayır."

"Hayır mı ?" Kendi içinde bir suçlama olan çıtırtılı bir sessizlik çöktü.

"Evli misiniz Bay Mead ?"

"Hayır."

"Evli değil" dedi polis arabası ateşli pırıltının ardında. Ay, yıldızların arasında yüksek ve berraktı, evlerse gri ve sessiz.

"Kimse istemedi beni" dedi Leonard Mead gülümseyerek.

"Sizle konuşulmadıkça konuşmayın !"

Leonard Mead soğuk gecede bekledi.

"Sadece yürüyüş mü, Bay Mead ?"

"Evet."

"Ama ne amaçla olduğunu açıklamadınız ?"

"Açıkladım; hava için, görmek için ve yürümek için."

"Bunu sık sık yapar mısınız ?"

"Yıllardır her gece."

Polis arabası radyosu belli belirsiz vızıldayarak caddenin ortasında duruyordu.

"Pekâlâ, Bay Mead" dedi.

"Hepsi bu mu ?" diye sordu kibarca.

"Evet" dedi ses. "Buraya." Bir iç çekiç, bir patlama oldu. Polis arabasının arka kapısı açıldı. "Girin."

"Bir dakika, ben hiç birşey yapmadım !"

"Girin !"

"İtiraz ediyorum."

"Bay Mead."

Ansızın sarhoş olmuş gibi bir adım yürüdü. Arabanın ön penceresini geçerken içeri baktı. Umduğu gibi, ön koltukta, daha doğrusu arabada hiç kimse yoktu.

"Girin."

Elini kapıya koyup arka koltuğa göz attı, burası küçük bir hücreydi, parmaklıkları olan küçük, kara bir kodes. Perçinlenmiş çelik kokuyordu; çok temiz, katı ve antiseptik kokuyordu. Yumuşak hiç birşey yoktu orda.

"Tanık olarak gösterebileceğiniz bir karınız olsaydı" dedi ses. "Ama-"

"Beni nereye götürüyorsunuz ?"

Araba duraksadı, daha doğrusu vızıldayan bir klik sesi çıkardı, sanki bir yerde, elektrik gözlerin altında, zımba delikli bir kart, bir bilgi kartı çıkarıyordu. "Geçmişe Özlem Eğilimleri Üzerine Psikiyatrik Araştırma Merkezi'ne."

Bindi. Kapı yumuşak bir sesle kapandı. Polis arabası gece yolları içinden titrek ışıklarını ileriye uzatarak geçti.

Bir an sonra bir sokakta bir evden geçtiler, evlerin karanlık olduğu bir kentteki bir evden, ama bu özel evin tüm ışıkları parıl parıl yanıyordu, her pencere soğuk karanlıkta dörtgen ve sıcak olan sapsarı bir parıltıydı.

"Bu benim evim" dedi Leonard Mead.

Kimse karşılık vermedi.

Araba boş ırmak - yatağı caddelerinden geçerek, boş caddeleri boş kaldırımlarla geride bıraktı, ne bir ses ne de bir hareket oldu kasım gecesinin ayazında bundan sonra.

RAY BRADBURY

Yeni çıkacak (!) çizgi roman dergileri için isimler seçmiş bulunuyoruz. Genel gidişat okuyucuya haddini bildirecek veya galyena getirecek isimler üzerinde duruluyor. Garip, Keder, Yolcu, Yoksul, Kötü, Bedbaht ve son olarak Zagor, zira 1968 yılından bu yana çıkıyor. Bir sebeb-i hikmeti olsa gerek uğur getirir felan yani.

Kızlaarr !! Kendisini meşhur edeceğimiz baayan çizerler aramaktayız. Bir defa tanıdıklarımız var, mizah dergileri garanti (Müracat : Murat Sayın)

En iyi çizer ölmüş bir çizerdir. Üstüne yazılar yazılır.

Gırgırda çizen Bülent Giordino'dan öykü çalma yakarız, adam ol, ayıp oluyor. Kelekmiyiz biz ne ayak devran dönüyor hesabı ! Gambia mı bura ha (Ahmet Vardar'a saygılarımızla, nassın Ahmet Abi)

İyi çizer az konuşan, çok çalışan, sigortasız çizerdir.

Murat sineklerin kanatlarını kopartma, onlarınki de can eşşek kafa !!

Kara Murat sevişirken neden soyunmaz ? a) Soyunmaya utandığı için, b) Çok yeşilçam filmi seyrettiği için, c) Ahlak zabıtasından korktuğu için, d) Aslında kara değil de beyaz tenli olduğu anlaşılmasın diye felan filan...

Bana çizerini söyle Serpieri'yi taklit edip etmediğini söyliyim.

Ergün Gündüz niye kalça fetişisti ? a) Çocukken Druna'yı okuduğu için, b) Boyu geç uzadığı için, c) Çok pileymen okuduğu için, d) Salçalı köfteyi çok sevdiği için.

Zagor'a niye baltalı ilah diyorlar ? Çevirmenin hatası sonucu zira elindeki balta değil taş çekiçtir.

Çizgi roman yazarları ABD'de 4-5 ayrı kahraman senaryolarını yazan bir senarist sayfa başına 20-65 dolar arası bir ücretle yılda 24.000-97.500 arası bir gelirle geçiniyor.

Spencer Tracy'e Oscar ödülleri sırasında yanlışlıkla bir ÇR kahramanının adıyla ödül verilmişti. Kimdi bu ÇR kahramanı ? a) Tenten, b) Buck Rogers, c) Tarkan, d) Dick Tracy, e) Samuel Becket

Murer Tembel çizer, kötü çizer, uyuşuk çizer, çizmez çizer, yaşamaz çizer.

Manara Türkçede ilk kez Korsan dergisinde yayınlandı. Bilmiyordunuz değil mi ? Ayıp değil zira dergiyi zaten on kişi falan gördü.

İngilizce Koloni dergimizin manyakları yurt dışındaki dostlar için 8 sayfalık bir İngilizce Koloni hazırlıyorlar. ent nov dis is e sitori

FAN FİN FON... FAN FİN FON...

Ken Parker artık niye yayınlanmıyor ? a) Tay yayınları battığı için, b) Sezen Yalçıner işe gitmediği için, c) Ben bir sayısını kaçırdığım için, d) Berardi Türkiyede herkes birbirini taklit ediyor bana niye kimse öykünmüyor (?) diye kızdığı için, e) Millet bunları okur da daha kaliteli şeyler öğrenir diye.

Dünyada yapmam, Horocio'nun (Altuna) yaptığını milyar verseler yapmam. Bu işi yapanlar yetmişli yıllardaki pornocular gibi olacaklar alınlarındaki lekeyi silemeyecekler diyen kim ? a) Cüneyt Arkın, b) Nuri Kurtcebe, c) Cemil meriç, d) Batman, e) Oruç Aruoba.

Sencer artık neden çizmiyor ? Sonra Manara'ları renklendirirken niye asıl ismini kullanıyor ? Bu işte bir terslik yok mu ?

Sefil fare o şimdi asker, dönecek adam olacak.

Gaddar Davut Utanmaz Adam'dan sonra Gaddar'da döndü. Hadi hayırlısı !

Kutlu Özmakınacı Türünün nadir örneklerinden... başarılı senaristler çoğaldıkça bazı ufukların değişeceğini ve rafine çalışmaların çıkacağını umuyoruz.

Erotizm Bizde erotik çizgi roman çizilemedeğini söyliyenler yanıldılar veya hiç olmazsa Soner Tuna ve Eralp Noyan istisna yarattılar.

Karikatür Ankara'dan bir mizah dergisi daha çıktı. Farkı çizgi roman ile ilgili yazılara bir sayfa ayırmış olması. Alınız, okuyunuz, beğenmeyiniz.

Abdülcanbaz 87'de emekli oldu. Peki çizecek yok mu ? Kahramanlar ölecek mi ?

Bilim kurgu Çizgi romancıların veya çizgi roman severlerin genel özelliklerinden biri de herhalde Bilim Kurguya olan ilgileridir. Ray Bradbury veya King tartışılır, konuşulur.

Kapakist ve çizgi romanist aranıyor. Dergimize çizecek, tevazu sahibi, saf, ebleh değerli arkadaşlar arıyoruz.

Çizerler ABD'de ayda yaklaşık otuz sayfa çizdiği farzedilen standart bir çizer yılda 25.000 ile 45.000 dolar arası bir gelir elde ediyor.

Sansürde ederiz Şimdi erotik çizgi romanlar moda ya bilen bilmeyen türün örneklerini yayınlıyor. Bizi en çok güldüren de cuk oturan (!) sansürleri, kız oğlanla tam şey edecek, kolları sıvayıp hazır ve nazır şeyi şey ediyor. Aaa ortada şey yok (Ellerim bomboş) Kızla adam arasındaki şey çok mu garip ne bileyim sünnetsiz falan mı ? veya kızla adam arasındaki boşluğu bizim mi çizmemiz istendiği için siliniyor anlamıyoruz.

Suat Gönülay İstanbul'a geldiğimde görüşmek istiyorum. Koşul yok, istek yok, sadece muhabbet (L.C.)

Öteki albüm olacak mı? Olacaksa ne zaman olacak?

FAN FİN FON... FAN FİN FON...

Özcan Eralp'ın yıllarca yurt dışında Kızıl maske çizdiğini biliyormusunuz ? Bu çalışmaların sigorta ödemelerine karşılık Tay yayınlarınca uzun yıllar yayınlandığını biliyormusunuz ? Bilmiyorsunuz siz hiç bir soruyu bilmiyorsunuz, yıkılınız karşımdan defolunuz adam olup geliniz.

Çocukken bile, sexten büyülenmiştim. Sinema dergilerinden yıldızları çizerdim ama elbiselerini çıkartıp onlara çarpıcı göğüsler vermek hoşuma giderdi (Liberatore).

Size bunu ödeteceğim bu Za-gor Te-nay'ın sözü

Bir dolu çocuklardık/Her yerde rastlanabilecek/Hem de tek/Her bir insan kadar/Büyüsek de ağaçların üzerinden inmedik/Her kadın sevgilimiz olabilirdi (Turgay Fişekçi)

Çizerler basit şeylerden hoşlanır mesela yazarlardan...

Ben şişko değilim olsa olsa şişmanım (Hopdediks)

Fanzine içinizde fotokopi dergiler hazırlayan arkadaşlar varsa, lütfen bizi arasın.

Bonelli yaşıyor mu yaşamıyor mu bilen var mı ?

Yılmaz Aslantürk serüven dolu öykülerini editörün arzusuyla başımdan geçti bunlar şekline çevirdi. Taze, kıvrak ve akıcı öyküler geride kaldı. Şimdilerde Yılmaz özel televizyona skeçler yazıyor. Oluyor, bitiyor, para kazanıyor. Ama farklı bir çizgi pek de özgün olmayan bir düzeyde giderek sıradanlaşıyor.

Mesela ben de çizemem benim de çizgim yoktur diyen kim ? a) Moebius, b) Murat Kürüz, c) Hoş Memo, d) Prof. Oklitus, e) Neron

Sana çalış diyorum kahrolası (Mr. No) canına yandığım...

Murat Erhan uzun kopuk paragrafların yazarı, bu bağlamda saptamacı...

Torgal Türkiye'de yayınlanmış en iyi yabancı çizgi romandı. Değerini bilemediler. Torgal muhabbeti yapacak adam arıyorum. S.O.S.!! Çocukluğum.

Puxa Vida İtalyanca bilen var mı ? Çevirilecek yazılar var, resimlerine bakıyoruz.

Cantek Huzur veren yazar, fecat kişilik, dahi çocuk vs. vs.

Türk Dış Ticaret bankasının ben çocukken çıkan, 70'li yıllar oluyor bir çocuk dergisi vardı. Anormal güzeldi. Onları arıyorum. Bulamıyorum. Bilen, bulan, elinde olan, bana söylemeyen var mı ?

Vasfi Maksu Kimdir ? Nedir? Kimin takma adıdır ?

Red Kit'e o ismi kim vermiş ? Bilen var mı ?

HMO ne oldu ? Eski çamlar bardak mı oldu ? Ayıp olmadı mı ?

BİZ en azından resimli romanın bir sanat olduğunu devlet nezdinde ispatladık, yol açıldı (Orhan Dündar-Kültür Bakanlığı çizgi romanları üstüne).

Tombul kadınlar beni daha bir cezbediyor. Onları çizmekten zevk alıyorum. (Hasan Kaçan)

MURAT SAYIN

—BİTTİ—